

TEADUS- JA ARENDUSNÕUKOGU ISTUNGI PROTOKOLL nr 40

Tallinnas 14. septembril 2005. a.

Algus 15.00, lõpp 19.00

Juhataja: Andrus Ansip

Protokollija: Anna Laido

Võtsid osa TAN-i liikmed: Andrus Ansip, Edgar Savisaar, Aivar Sõerd, Mailis Reps, Jaak Aaviksoo, Andres Keevallik, Toomas Luman, Allan Martinson, Linnar Viik, Richard Villems.

Teised osalejad: Tea Danilov, Kristjan Haller, Indrek Reimand, Pärt-Eo Rannap, Merle Sagar, Keit Kasemets, Tea Varrak, Sven Papp, Mati Karelson, Anna Laido, Piret Tüksammel.

PÄEVAKORD

1. Päevakorra kinnitamine
2. 2006.a. eelarve läbirääkimiste seis – *infoks – peaminister Andrus Ansip*
3. Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava Lissaboni strateegia rakendamiseks – *aruteluks ja võimalike täienduste tegemiseks – peaminister Andrus Ansip (ettekandja Keit Kasemets, Eesti Lissaboni strateegia koordinaator, Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaadi juhataja)*
4. Eesti Arengufondi seaduseelnõu ja strateegia – *infoks ja aruteluks – majandus- ja kommunikatsiooniminister Edgar Savisaar*
5. Eesti teadus- ja arendustegevuse rahastamise pikaajaline tagamine – *aruteluks ja heakskiitmiseks – haridus- ja teadusminister Mailis Reps*

1. Päevakorra kinnitamine

Peaminister tutvustab päevakorda ja soovib teada, kas osalejatel on päevakorra osas ettepanekuid. Päevakord kinnitatakse sellisel kujul, nagu ta koosolekule esitati.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

1. Kinnitada 14.09.2005 Teadus- ja Arendusnõukogu istungi päevakord.

2. 2006.a. eelarve läbirääkimiste seis

Peaminister Teadus- ja arendustegevus on jätkuvalt valitsusele prioriteetne valdkond ning valitsus jätkab teadus- ja arendustegevuse investeringute suurendamist. 2005. aasta lisaelarvega otsustas valitsus suurendada teadus- ja arendustegevuse investeringuid 36,5 miljoni krooni võrra, eraldas 8 miljonit krooni Tartu Ülikooli keemiahoone projekteerimiseks ning 20 miljonit krooni Arengufondi loomise ettevalmistamiseks. Viimast eraldist ei saa käsitleda otsese T&A investeringuna, kuid see on kahtlemata oluline samm kogu valdkonna arendamisel, mis stimuleerib järgnevatel aastatel ettevõtete investeringuid teadus- ja arendustegevusse. Koos

lisaeelarvega saavutavad riigieelarvest T&A investeeringuteks tehtavad kulud 0,56% taseme SKPst.

2006. aastal kujunevad T&A riigieelarveliste kulutuste mahuks 1 045,6 miljonit kr ehk 0,61% SKPst, mis tähendab kulutuste 208,5 miljoni suurust nominaalkasvu võrreldes 2005. a riigieelarvest tehtavate kuludega (va lisaeelarve). Lisaks otsestele teadus- ja arendustegevuse kulutustele sisaldub 2006. aasta eelarves 12 miljonit krooni teadusraamatukogude arendamiseks. T&A riiklike investeeringute maht Eestis on Euroopa Liidu liikmesriikide keskmisel tasemel. Investeeringute kasvutempo %-na SKPst on olnud veidi aeglasem strateegias "Teadmistepõhine Eesti 2002-2006" planeeritust, kuid tuleb arvestada, et nii 2005 kui 2006 aastal on strateegias ette nähtud oluliselt kiirem kasv võrreldes eelnevate aastatega. Samuti peame arvestama asjaoluga, et strateegia koostamise ajal ei nähtud eeldatavalt ette nii kiiret majanduskasvu tempot (üle 6,5% aastas viimastel aastatel ning 10% viimases kvartalis), mis muudab T&A investeeringute mahu tõstmise suhtena SKPst järjest keerulisemaks.

Eesti peamiseks probleemiks on erasektori T&A investeeringute suhteliselt tagasihoidlik tase, millele on oma hinnangutes Eesti konkurentsivõimele viidanud ka Euroopa Komisjon. Ettevõtete T&A kulutused on sarnaselt riigi kulutustega aasta-aastalt suurenenud, samuti on jätkuvalt kasvanud ettevõtete teadus- ja arendustöötajate arv. Kuid kiire majanduskasvu tingimustes on keeruline saavutada märkimisväärset hüpet kulutuste kasvu osas suhtena SKPst. Valitsus astub omalt poolt saame, et soodustada erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse (ettevõtete investeeringute toetamine ja arengufondi loomine). Kuid kulutustemahu suurendamine eeldab märkimisväärset ettevõtjate panust, mida valitsus ei saa otseselt mõjutada. Seega saab T&A investeeringute kogukulutuste sihteesmärk olla pigem prognoos, kui valitsuse poolt paika pandud number.

J.Aaviksoo Kui tohib, siis küsiks selle eelnäidatud tabeli kohta kasvõi repliigi korras, et siin on Põllumajandusministeeriumi teadusuuringud kasvanud 30-lt 47-le miljonile ehk üle 50 protsendi. Kaitseministeeriumi teadusuuringute kulutused on kasvanud aga 7 miljonilt 31 miljoni kroonini ehk ligi 4 korda, kas on mingi kommentaar selle sisu kohta või on see statistiline või on see tõepoolest mingisugune oluliste uute programmide käivitamine?

Peaminister märgib, et Kaitseministeeriumi kohta Mati oskab rohkem öelda, kuivõrd tema on meil NATO ja majandussuuna eksperdikks ning esindajaks.

M.Karelson Sellest ajast saadik, kui Kaitseministeeriumisse tuli teade NATO-ga ühinemisest rohkem kui aasta tagasi, on terve rida asju seiskunud. Ja üks oluline asi, mis Eestil lähiajal ees seisab, on teatud võimekuste täitmine. Nende võimekuste täitmine on väga kallis lõbu, sest praktilised kõik need võimekused tuleks sisse osta välismaalt. Siis on Kaitseministeeriumis välja töötatud ka strateegiliste arengute programm selle teema kohta, see ei ole veel ministri poolt kinnitust leidnud. Aga on olemas selline dokument, mis näeb ette oluliselt oma teaduse kaasamist nende ülesannete lahendamisel. Selleks, et ka oma ettevõtjaid kaasata. Tihtipeale on tegemist kaitsealase võimekusega, mida on vajalik täita, mida on ka Eesti ettevõtjal võimalik täita, aga selleks on vaja eelnevaid teadusuuringuid. Nüüd remargi korras võib öelda, et Eesti on olnud selline riik, kus me ei saanud päranduseks infrastruktuuri kaitsealasteks uuringuteks. Ka meie naabritel lätlastel ja leedulastel on teine selline riik kes nagu Sloveeniagi ei omanud ilmselt piisavalt usaldust. Sloveenia tõstis alates

möödunud aastast umbes poolelt miljonilt eurolt ühe aastaga kaitsealaste teadusuuringute kulutused 40-le miljonile eurole. See on tõeliselt suur hüpe, me jääme veel 16 korda maha. See näitab seda, kui tõsiselt Sloveenia kolleegid on võtnud nende võimekuste täitmist ja oma vahendite sissepanemist oma riigi õppevõimesse. Meil ei ole tegelikult seda raha ja võimekust mujal kui ülikoolides.

Peaminister Täna kohtusin päev otsa tegelikult Sloveenia peaministriga ja ta rõhutas mulle seda, et jutt käib 80 miljonist eurost teadusuuringutele ja seda peaks tegelikult veelgi suurendama. NATO ei oota liikmesriikidelt mitte ainult kahuriliha vaid ta ootab ka panustamist teadus- ja arendustegevusse, teadusuuringutesse ja neid suundi on mitmeid üles loetletud, kus Eestil võiks olla mingisugune eeldus kaasa rääkida. Ja kui me siin võrdleme teisi riike, siis Rumeenia osaleb 18-s NATO teadusprogrammis.

M.Karelson Rumeenia osaleb 18 teadusprogrammis erinevatel juhtivatel tasanditel.

Peaminister Mitmes programmis Eesti on?

M.Karelson Eesti osaleb 2-3 programmis erinevatel tasemetel.

A.Keevallik Ma ütleksin ka oma arvamuse selle kahe ministeeriumi teadusrahade kasvu kohta. Olles ise Kaitseministeeriumi teaduskomisjoni esimees, ma julgen öelda, et seal on see potentsiaal olemas. See kulutus on põhjendatud ja see number, mis seal varem oli, on selgelt väike. Aga olukorras, kus ikkagi teadus on viletsasti rahastatud ja proportsioonid on teatud mõttes paigast ära, ma oleks tahtnud küll siin veenvamaid selgitusi kuulda selle 55%-lise kasvu kohta. No samas näiteks olen ma väga mures ka tehnikateaduste pärast. Kuskilt peavad ka need rahad tulema, et elu edeneks ka nendes valdkondades. Et need kõverad ikkagi tugevalt allpoole liiguvad, varsti jõuavad nad nulli, nii et see on tõsine probleem, mille kolleeg Aaviksoo siin tõstatas.

A.Martinson Selline küsimus, et kas eelmisel või üleeelmisel koosolekul ütles härra Savisaar, et SKP protsentidesse ja numbritesse arvutatakse Arengufondi võimalikud kulutused. Me rääkisime, kuidas seda protsenti teadus- ja arendustegevusele arvutatakse. Siin ma näen nagu nulli. Ilmselt me räägime sellest ka järgmise päevakorrapunkti juures, aga kas see on kuidagi siia sisse arvestatud ja kas neid protsente arvestatakse või mitte?

Peaminister Ei, siin seda sees ei ole, aga 20 milj. lisaelarvest Arengufondi loomiseks on eraldatud. Nii, et see läheb sinna keemiahoone ja teadusraamatukogude rea peale, on kaudselt seotud, aga metoodikale kuidagi ei vasta.

K.Kasemets Ma siinkohal kommenteeriks, et me päris põhjalikult arutasime seda, siin on ju otsene seos, et me tegime selle kava kulutustepõhiseks. Seal võibolla on see 2003-2004 aasta seisak tegelikult tingitud sellest, et me prognoosisime rohkem, aga ei kulutanud ära. Arengufondi asju me saame hakata arutama siis, kui sealt hakkavad toimuma reaalsed väljamaksed, kui seal hakkavad reaalsed kulud tekkima.

Peaminister Aga kui ka pannakse kuhugi põhikapitali 500 miljonit, siis seda ei saa ju lugeda teadus- arendustegevuse kulutusteks. Ainult see osa, mis kapitalist ära kulutatakse teadus- ja arendustegevuseks, see on siia tulpadesse või tabelisse pandav summa.

J.Aaviksoo Võib-olla siiski paar sõna ka MKMi ja HTMi kohta - ühel siin 51 ja teistel 80 miljonit, et mis on need prioriteedid, mis on lihtsalt need märksõnad, et kus nähakse neid täiendava rahastamise vajadusi?

T.Danilov 2006. aastal on ette nähtud 40 miljonit lisaraha teadus ja arendustegevuse infrastruktuuride fondile. Esitasime eelarvetaotluse, kus me palusime 160-170 miljonit leida lisaks riigieelarvest, sellest siis saabus 40 miljonit. See on siis 170-st miljonist 40 aastaks 2006. Mis puudutab nüüd seda, et 2006.aasta kogusumma 313 miljonit on suurem, kui 2005 aasta oma - 236 miljonit, siis siin on tegu sellega, et eelarve on läinud väljamaksetepõhiseks ehk me räägime sellest, et MKM rakendab oma programme tõukefondidest ja see programmide periood on 2004-2006. Väljamakseid võib teha kuni 2008.aasta esimese pooleni. 2004 ja 2005.aasta esimeses pooles tegeleti paljuski veel määruste koostamisega ja programmide avamisega. Üles on võetud hulgaliselt kohustusi, mis tähendab, et on tehtud veel toetustaotluste rahuldamise otsuseid, aga tegelikud väljamaksed tehakse projektide edenemise käigus tagantjärele maksedokumentide alusel. Ja see, et aastast 2004 alates MKMi read näitavad kasvu, on seotud lihtsalt sellega, et programmides jõutakse järjest suuremate väljamakseteni. Kõik maksed kokku perioodil 2004 kuni 2008 esimene pool on seesama 809 miljonit krooni, mis on meede 2.3 tehnoloogilise arengu ja innovatsiooni edendamise. Sellest programmiperioodiks jaoks ette nähtud raha sisaldas 75% EL raha ja 25% Eesti raha. Ja see, kuidas see toetus erinevate aastate vahel jaguneb, on kunstlik ja seda võib vaadata igat moodi. Praegune eelarve näitab seda tegelike kassapõhiste väljamaksete järgi. Sealt tuleb see kasv aastate lõikes.

J.Aaviksoo Kui ma saan õigesti aru, siis sisuliselt on tegemist 2005.aasta riigieelarve allokeeritud summade ülekandmisega järgmisesse aastasse.

J.Aaviksoo Kas me sellisel juhul saame rääkida reaalsest kasvust?

Peaminister Kui me vaatame 2003-2004, siis on reaalne kahanemine – 680 ja 677. 3 miljonit on vähem kulutatud teadus- ja arendustegevusele. Siin võib küsida, miks see nii juhtus? Kui me vaatame 2004-2005, siis me näeme jälle tõusu 200 miljonit. Kui me vaatame järgmist aastat, siis see selge tõusu võimalus on olemas. Aga kui öeldakse, et paljugi, mis te kandikul pakute, me ei oska sellega midagi peale hakata, siis on muidugi kurb. Aga mis selle 33 miljoniga on?

T.Danilov 33 miljonit eraldatakse meile 2005. aasta lisaelarvest teadus- ja tehnoloogiaparkide infrastruktuuride investeerimise programmist. Taotlesime selle programmi jaoks 2006. aasta eelarvest 66 miljonit, sellest siis leiti võimalik olevat eraldada 2005.aasta lisaelarvest 33 milj. Sellele 33-le lisandub tõukefondidest 34 miljonit, nii et kokku on võimalik programme avada mahus 67 miljonit krooni.

Peaminister Veel, kas Põllumajandusministeeriumi kohta oskate midagi täpsemalt öelda? Ma ütleks kõigepealt taustaks, et kui Rahvaliit ütleb, et tahab Põllumajandusministeeriumile T&A tegevuseks vahendeid, siis mitte mingil juhul mina ei ütle sellele "ei", et ei ole seda vaja. Kõigele sellele, mis on T&A tegevusega seotud, on minu poolt roheline tuli. See raha, see läheb nagoonii, kuhu ta läheb - Põllumajandusülikooli, Tartu Ülikooli, Tehnikaülikooli. Ma ei tea täpselt, kuhu ta läheb, aga arvata võib, et nad ühele suunale kulutavad rohkem kui mõnele teisele suunale. Siis pigem on meie kätes see, et need arvesse võtta kulueraldiste juures, et nad saavad riigieelarvest kuskilt teisi kanaleid kasutades vahendeid, et need anumad peaksid ühendatud olema ka peale seda, kui Põllumajandusministeeriumi realt on 47

milj läinud põllumajandusuuringuteks. Aga Aivar, võib-olla oskad sa kommenteerida neid Põllumajandusministeeriumi taotlusi detailsemalt?

P-E.Rannap Needsamad põllumajanduslikud rakendusuringud ja arendustegevus aastateks 2004–2008, mis on see Põllumajandusministeeriumi programm. Samamoodi, kui vaadata nüüd aastate lõikes seda kasvu, siis suurem osa sellest kasvust on kõik selle programmi kasv, siis võrreldes 2005 aastat 2006 aastaga ja need 2 teist väiksemat asja juba Aivar tõi välja.

J.Aaviksoo Kuna härra rahandusminister on täna siin, küsiks ka väga lühikest vastust, oleme pidanud kirjavahetust pärast TANi viimast otsust käibemaksu küsimuse lahendamiseks. Ja ma pean tunnistama, et nagu vahepeal selgus, on see küsimus asendunud teatava uduga, mis tähendab üldises plaanis seda, et pole, mida ministeeriumidega läbi rääkida. Tegelikult oleks siiski hea, kui me saaks sellise ühislahenduse, millest kõik avaliku sektori asutused saaksid struktuurfondide puhul rääkida. Seda on väga raske teha, kui kõik asutused peavad eraldi iga ministeeriumiga eraldi läbirääkimisi pidama. Võib-olla mingi kommentaar selle kohta, kas see on jätkuvalt probleemiks ka rahandusministeeriumis.

A.Sõerd Me tegime teile vastuse 2 lehekülge kuskil. Ma peast ei suuda seda refereerida.

Peaminister Võib-olla Jaak suudab seda refereerida?

J.Aaviksoo Vastusest jäi niisugune mulje, et käibemaks on nendel arutlusel, kes ei ole tulunduslikud ja kes peavad selleks eraldi sõltumatut raamatupidamist, nende puhul on ta abikõlbulik. See oleks lahendanud probleemi, ma usun, enamuse partnerite jaoks (kohalikud omavalitsused, avalikud asutused nii riigi kui kohaliku omavalitsuse tasandil). Siis tuli EASile vastus, et ei, siiski kõik need ei ole niimoodi ja pärast seda saime rahandusministri allkirjaga kirja, mis ütles, et see küsimus tuleb lahendada MKMi ja EASi, mis tähendab tegelikult seda, et Eesti riigil ei ole terviklikku poliitikat ning iga ministeeriumi ja rakendusasutusega tuleks eraldi läbi rääkida. Ja see on komplitseerinud, ma arvan, mitte ainult ülikoolide, vaid ka teiste avaliku sektori asutuste probleeme. Hea oleks tõesti, kui sellele leitakse riiklik lahendus.

A.Sõerd Ma arvan, et see erisus tuleneb sellest, et need teenuse osutajad on MTÜd ja nende puhul on ka eristatav majandustegevus ja põhikirjaline tegevus. Põhikirjaline tegevus on siis see, mis ei ole ettevõtlus, kust käibemaksu maha arvata ei saa. Sellest tuleb see erinevus, kas ettevõtlusena käsitleda seda teenust, mida osutatakse. Kas käsitleda nüüd ettevõtlusena või mitte seda tegevust, sellele taandub kogu see käibemaksu käsitus, kui ma õigesti mäletan.

R.Villems Ma tahaks öelda ühe repliigi selle vastu, tegelikult mitte vastu öelda, vaid fokuseerida seda probleemi. See probleem oli siin eelmine kord ja otsus oli nii, et rahandusminister koos MKMi ja haridusministriga leiavad sellele lahenduse. Jutt ei ole mitte struktuurfondidest vaid kohesioonifondide koguspektrist. Jutt oli praktiliselt ainult ühest asjast, kuidas lahendada seda 230 miljonit struktuurivahendite juures ja kuidas lahendada seda 100 miljonit, mis on nüüd teaduste tippkeskuste juures? See raha vajab täpsustamist ühele sektorile, see on avalik sektor.

Peaminister Mul on palve, Aivar sulle, et võta see teema eraldi ette ja süvene sellesse. See ei ole mitte ainult Eesti probleem vaid tegelikult kõikide EL liikmesriikide

probleem. Ja Eesti puhul muutus see oluliseks pärast seda, kui me liitusime ELiga. Siin on lahendust vaja ja tuleks teiste riikide kogemust uurida. Ma saan aru, et sa oled siia alla kirjutanud ja ta on läinud lihtsalt. Kui me tahaks sel teemal edasi rääkida, siis me eriti kaugemale ei jõuaks. Kas eelarve kohta on väärtuslikke näpunäiteid, palavat heakskiitu, masendust? Võtame informatsiooni teadmiseks. Läheme nüüd kolmanda päevakorrapunkti juurde.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

2. Võtta teadmiseks informatsioon 2006. a eelarve läbirääkimiste seisu kohta.

3. Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava Lissaboni strateegia rakendamiseks.

K.Kasemets Lugupeetud TANi liikmed, ma annan lühikese ülevaate majandus- ja tööhõive tegevuskava protsessist ja ka sisust. Esiteks ma tahaksin rõhutada seda, et see kava pole päris sama, mis sai teile laiali saadetud väikese hilinemisega. Ajakava on olnud väga tihe. Kui see viimane variant valmib, siis me kindlasti saame selle ka elektrooniliselt laiali saata. Ma alustaksin kõigepealt protsessist. See on tegelikult üks selliseid päris tõsiseid diskussioonikohti kõigis liikmesriikides. Kui me räägime sellest majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavast, siis see on Lissaboni strateegia rahvuslik kava, millest juba mitu aastat on juttu olnud ja see on siis tegelikult üks osa EL Lissaboni strateegiast, mida viiakse ellu nii-öelda avatud koordineerimise meetodit kasutades. See tähendab seda, et kõigepealt pandi EL tasandil paika need 24 eraldi suunist, millest siis liikmesriigid peaksid lähtuma ja igale liikmesriigile anti konkreetsemalt 2-5 suunist. Eesti puhul seisnesid need selles, et tuleb arendada teadus- ja arendustegevust ja innovatsiooni ning teiseks tuleb tõsta üldist tööhõive taset ja nende suuniste põhjal siis iga riik koostab niisuguse riikliku kava, mida saab nimetada majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavaks. Edasi toimub nende kavade hindamine Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide poolt. See on lahendatud liikmesriikide poolt niisuguse akadeemilise haridusega, et igale riigile on määratud ka retsensent EL tasandil. Meie retsensendiks on näiteks Küpros, kes hakkab hindama, kuidas meie kava on välja kukkunud ja meie hindame siis Ühendkuningriigi kava. See hindamine toimub kahes komitees. See on paika pandud EL lepingute järgselt, need on Majanduskomitee ja Tööhõivekomitee ja need hinnangud kiidetakse heaks erinevate nõukogu koosseisude poolt ja nii komisjon kui nõukogud esitavad oma hinnangud EL Ülemkogule, kus siis peaminister 2006.aasta kevadel ka Eesti seisukohtadega peab esinema. Ja sealt see protsess hakkab nagu otsast peale igal aastal uuesti. EL esitab jälle omapoolsed üldsuunised ehk riikidele konkreetset soovitusi ja igal aastal hakatakse seda kava uuendama. Igal aastal me peame aru andma sellest, kuidas me oleme tegelikult seda kava täitnud, mis me oleme endale eesmärgiks võtnud. Kui me vaatame nüüd Eesti perspektiivis kava eesmäärke aastateks 2005-2007, siis on selge, et ta ei muuda tehtud riigieelarvet, ei muuda tehtud plaane. Ta tugineb olemasolevatele töönormidele, riigieelarve strateegiale, olemasolevatele valdkondlikele strateegiatele, näiteks Teadmispõhine Eesti või Ettevõtlik Eesti. Mina ütleks, et tema kõige olulisem fookus on see, et need põhimõtted või prioriteedid, mis kavas paika pannakse, saavad aluseks teatud osa EL struktuurivahendite kasutamisele järgmises programmeerimisperioodis, mis algab 2007 aastast. Me oleme kokku pannud selle kava koostamiseks eraldi töörühma, kus on nii ettevõtjate, ametiühingute esindajad kui ka teised sotsiaalpartnerid, samuti ministriumide esindajad ja see kava koosneb kolmest osast EL poolt ette antud

struktuuri järgi - maksupoliitika, mikromajanduspoliitika ja tööhõive. Selle kava järgi ka 3 vastutajat ministriumide poolt – Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Sotsiaalministeerium, kes siis ennekõike selle kava sisuga on tööd teinud. Kui nüüd rääkida sisust, siis on need ette antud EL suunised väga üldised ja praktiliselt katavad kõik erinevad valdkonnad ära ja meie oleme siiski küllaltki konkreetset ära prioritseerinud, mida me näeme Eestile oluliste eesmärkide, oluliste meetmete ja oluliste tegevustena. Ja ühena vähestest liikmesriikidest (minu andmetel on praegu kuskil 3 või 4 liikmesriiki) oleme proovinud sisse tuua ka nende meetmete tulemuslikkuse indikaatorid ehk siis oleme üritanud ka tuua välja seda, kuidas me saame näha 2008 aasta alguseks, kas me oleme edasi jõudnud oma tegevustega või mitte. Ja kui me räägime makromajanduskeskkonnast, siis ennekõike peamised eesmärgid on riigieelarve tasakaalu säilitamine, Euroopa majanduse ja rahaliidu täisliikmeks saamine ning euro kasutuselevõtt 1.jaanuariks 2007. Ja lisaks veel tasakaalustatud majandusarengut mõjutavate riikide ohjamine, siin all on sellised teemad nagu tervishoiureform, mis jookseb ka läbi fiskaalpoliitika pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgist, pensionikindlustus ja tervishoid ning kolmandaks toon ära keskkonnamaksudega seotud muudatused ja üksikisiku tulumaksu alandamise. Kogu selle esimese osa meetmetes midagi väga uut ei ole. Ja kõik asjad, mis on tegelikult Eestis kokku lepitud nagu ka üldine seis, võrreldes teiste liikmesriikidega, on väga okei. Ja me ei karda sugugi, et selliseid makromajanduslikke probleeme ei ole. Ma arvan ka, et praegune *draft*, mis on väljapakutud, muudab siiski Eesti tööturгу paindlikumaks, kui see on täna. Ma ülevaatenäna väga palju rohkem ei räägiks, sest see kava sai välja jagatud ja ma hea meelega vastan kõikidele küsimustele, et mitte väga palju aega ära raisata pika jutustamise peale.

Peaminister Nii, aitäh, küsimused.

J.Aaviksoo Ma küsiks kohe niisuguse asja, et see on ilmselt üks olulisemaid Eesti Vabariigi dokumente, nii võib vist öelda. Sest ta pole mitte üks paljudest strateegiatest vaid esmakordselt on leitud ka mehhanism. Euroopa Komisjoni näol, kes hakkab küsima, kuidas meil sellega läheb. Strateegiatega on see häda, et strateegia me teeme, aga keegi ei küsi, kuidas me seda täidame. Ja sellepärast ma küsiks 2 küsimust. Teie, kui selle programmi ettevalmistaja – milline on olnud poliitiline sisend selle dokumendi valmistamisel, koalitsiooninõukogu ja erinevate poliitiliste struktuuride poolt? Ja teiseks, missugune on olnud tagasiside ülejäänud huvigruppidele ühiskonnas sellele dokumendile? Aega selle tegemiseks on olnud suhteliselt vähe, sest kuu aja pärast peaks ta minema Euroopa Komisjonile juba lõplikus versioonis.

K.Kasemets Aitäh küsimuste eest, seda teemat on arutatud valitsuskabinetis. Konkreetsemad teemasid on arutatud ministrite vahel, kuid see kava peaks arutlusele olema valitsuskabinetis ka järgmisel neljapäeval, pärast seda toimub ka selle kava arutamine Riigikogus. See oli nüüd küsimus poliitilise sisendi poole pealt. Mis puudutab huvigruppide poolt, siis me tegime eraldi töögrupi riigisekretäri käskkirjaga, kuhu kõik niisugused tõsisemad sotsiaalpartnerid on kaasatud, nii et kõigil on võimalus aktiivselt kaasa lüüa. Kui me tagantjärele hindame, kui palju on keegi panustanud, siis võiks öelda küll, et see huvi võiks olla aktiivsem ja reaalselt seda sisendit on olnud, aga mitte väga palju. Peamiseks probleemiks tegelikult ongi see, kuidas seda kava sisse sulatada siseriiklikesse planeerimisdokumentidesse. Ehk siis planeerimisstruktuuri ja see on ka kõikides riikides peamine arutelu koht. Tegelikult selle majanduskasvu ja tööhõive kava asemel on iga riik andnud Euroopa Komisjonile 2 kava. Mõned riigid andsid eraldi, üks oli siis majanduspoliitika kava ja teine oli

tööhõive tegevuskava, mida siis on 3,4,5, aastat kõik riigid esitanud ja mida Komisjon on hinnanud, nii et see protsess on tegelikult juba päris pikalt toimunud. Et nüüd on siis talle antud ka uus nimetaja, otsitakse seda valdkondadevahelist sünergia. Ma ei ütleks, et ta väga palju järgmisi aastaid mõjutab, aga just alates 2007 aastast kui me räägime uutest struktuurivahendite jagamisest. See on tegelikult see peamine koht, kus me peaksime määrama prioriteedid, kuhu seda raha panna. Vanemates riikides sellele kavale väga palju suurt tähelepanu ei pöörata. Euroopa on võtnud lähenemise, et nad lihtsalt kirjutavad tekstina lahti Euroopa Komisjonile, et mida siis teeme selle majanduskasvu ja tööhõive valdkonnas näiteks. Riikide lähenemine on väga erinev. Esimene aasta läheb väga paljuski ka ELis selle peale, et üldse hakata mõtlema, mida ja kuidas seda kõike teha. Nii palju kontekstist.

J.Aaviksoo 6 miljardit krooni aastas, 4% SKP-st. 6 miljardit krooni aastas Eestis jaotatakse selle ja järgnevate dokumentide alusel. Ja see on suhteliselt vabalt planeeritav raha, kuna ta on oluliselt seotud struktuurifondide kaasamisega. Ehk tegelikult siis Eesti strateegilise arengu üks suuremaid instrumente lisaks erasektori investeringutele, mis on 20% SKP-st. Ma lihtsalt arvan, et võiks teadmiseks võtta selle, et niisugused dokumendid valmivad ja on täna sellises seisus. Aga ma teeksin siin ettepaneku järgmise aasta versiooni valmimist oluliselt laiapõhjalisemalt kavandada.

A.Martinson Minul on küsimus selle dokumendi haakumisest ühe teise päevakorrapunkti juures oleva teaduse rahastamise süsteemiga. Kus tegelikult on TANi jaoks ette pandud, et mitte 3% aastaks 2010 vaid 2,5. Lissaboni protsessi kriteeriumid on ju teistsugused. Kummaline on, kui ühel ajal on kaks asja siin kasutusel. Ühelt poolt peaks me võtma nagu väiksemaid eesmärke ja samal ajal järgima Lissaboni protsessi dokumente ning eesmärke. Kuidas need kaks asja haakuvad omavahel?

K.Kasemets Kui me räägime konkreetsetest indikaatoritest, siis EL ootabki meilt nagu kahte eesmärgi püstitust. Üks on teadus- ja arendustegevuse kulutused 2008-2010 ja teine on siis üldine tööhõive määr. Lissaboni strateegias muus osas tegelikult mingeid indikaatoreid ei ole. Ja nad selles mõttes haakuvad nii, et tänase arutelu lõpuks Valitsuskabinet peaks otsustama selle eesmärgi, mille poole püüelda. See sinna kavasse kirja läheb. Aga nagu ma rõhutasin, et kui me näiteks järgmisel aastal leiame, et me saame rohkem panna teadus- ja arendustegevusse, siis me saame tõsta seda protsenti igal aastal. Nagunii vaadatakse seda kava ümber. Kui veel kommenteerida teadus- ja arendustegevuse strateegiat, mis tegelikult on järgmise punkti teema, siis Eesti puhul on Komisjon välja toonud nagu ka üldiselt kogu Euroopa puhul, et kõige suurem probleem on ikkagi see, kuidas erasektor rohkem investeeriks T&A tegevusse. Me oleme selles kavas proovinud suunata raha konkreetsetesse tegevustesse. Aga tuleb tunnistada, et ega me päris täpselt ei tea ja väga hästi ei oska prognoosida, kui palju need tegevused, mida me ära planeerime, tegelikult võiksid aidata investeringute suurendamist aastateks 2008,2009 ja 2010.

A.Martinson Kui ma olen alla kirjutanud eesmärgile, et aastaks 2010 saavutada 3% SKP-st ja nüüd tahetakse TANile ette panna aastaks 2013 2,5 %, siis kumma otsuseprojekti poolt ma hääletan? Ma ei saanud vastust sellele küsimusele.

K.Kasemets Ma proovin siis vastata nii, et see üldine suund, mis on võetud, on 3% kogu ELi ulatuses T&A tegevuseks. Mis ei tähenda seda, et nüüd iga riik suudabki selle 3% saavutada.

A.Martinson Ma vaidlen vastu, ma arvan, et just nimelt selle poole me peaksime püüdlema, et oleks 3% ja oleks natuke rohkemgi. Et kui see on selline poliitiline suund, siis poliitiline suund on sinnapoole suunduda, mitte sellest allapoole jääda.

K.Kasemets See põhimõtteliselt on absoluutselt õige, et peaks võtma selle 3% suuna. Küsimus on selles, et kas me seda reaalselt suudame täita. Kui me koos rahandusministeeriumiga tegime neid graafikuid, siis me nägime seda, et me selle riikliku investeerimise poole suudaksime isegi 2010 aastaks enam -vähem täita. Aga küsimus on selles, kas me suudame täita selle erasektori poole. Siin tegelikult ei saa ju otseselt riik ega valitsus erasektori eest võtta mingit kohustust. Tegelikult see on probleem.

Peaminister Tuleb tunnistada, et aega meil ülearu palju ei olnud. Et nõue tuli – tuleb reageerida kuidagimoodi. Kui me vaatame jälle soomlaste poole, siis soomlastel on mitmed väga ilusad asjad valminud 3, 4 või 5 inimese poolt kirjutatuna, üleüldse mitte liiga suuri seltskondi kaasates. Siin jälle seesama aeg seab omad piirid selles mõttes, kui suurt seltskonda suudetakse sellesse töösse kaasata. Siis tulekski võtta administreerijaid rohkem, kes peaks ka valdama tegelikult sisuliselt teemat. Ja niisugune see paber nüüd on. Ega selles mõttes meid maha ei lööda, kui me seda õigeaks ajaks ei esita, kui siin on materjalil olulisi puudusi, mida me tahame kõrvaldada, milleks oleks aega vaja. Kindlasti see on väga oluline dokument. Mõte on tal mitte ainult selles, et vanas Euroopas on see asi nii nagu ta on, aga ka see, et see uus finantsperspektiiv on kuskil mägede taga. Me ei tea, kus kohas see praegu täpselt on. Ütleme, et ta oli Luksemburgi eesistumisel juba 95-99% valmis, aga midagi oli puudu selles. Praegu ei tea üldse, kas on midagi tulemas või ei ole. Kas Ühendkuningriigi eesistumisel detsembriks üleüldse mingisugune ettepanek lauale tuleb või ei tulegi seda. Nad isegi ei luba praegu midagi varasemaks. See aga tähendab seda, et sisuliselt me ei saa järgmise aasta esimesel poolaastal midagi, võib-olla on lootust saada midagi enne 2007.aasta algust, see tähendab seda, et meil tekib mingi aastane lünk. Siinne kogemus ütleb, et poolteist aastat on vaja tegelikult selleks, et valmistuda nende vahendite kasutamiseks. Ehk siis igal pool nagu võetakse seda teemat suhteliselt lõdvana, et seni kui püss seinale peal on kuskil, et võib-olla läheb kolmanda vaatuse lõpus vaja ja võib-olla ei lähe. Teeme plaane, millel rahaline kate on just selline, nagu ta praegu on. Me ei tea seda, missugune see kate on ja millal see kate täpselt tuleb. Aga kindlasti kõik muudatused ning ettepanekud on teretulnud ja see on oluline dokument. Ja Jaak juhtis sellele juba alguses väga tõsiselt tähelepanu. See ei ole niisama möödaminnes tehtud ega ka lihtsalt paber, mis on paberi pärast tehtud.

J.Aaviksoo Ma küsiks nüüd, kuidas ta haakub selle teise paberiga, mis meil on ka nüüd justkui kokku pandud, RAK ja riiklik eelarvestrateegia? Ma tean, et on selline otsus, et RAK ja RES kokku panna ja need dokumendid peaksid põhimõtteliselt haakuma siis ka planeerimisperioodiga 2007-2013. Ma arvan ikkagi, et konstruktiivne lahendus on selles, et see dokument ei tapa Eesti Vabariiki ära, et las tema elab edasi. Teda saab modifitseerida järgmine aasta. Aga põhikontsentratsioon peaks olema sellel dokumendil, mis muutuks aluseks perioodiks 2007-2013.

K.Kasemets See on väga hea küsimus. Võib-olla ma alustan natuke kaugemalt, et natuke neid erinevaid mõtteid, mis said välja öeldud, kommenteerida. Et kui me vaatame seda, millel põhineb teadus-ja arendustegevuse osa, millel põhineb kutsehariduse osa, millel põhinevad ettevõtluse osad või näiteks infrastruktuur, siis

nad on eraldi läbi räägitud laia hulga sotsiaalpartneritega. Vastu on võetud valdkondlikud arengukavad, valdkondlikud strateegiad, mis on heaks kiidetud nii Valitsuse kui ka Riigikogu poolt. Ja tegelikult selles paberis on peegeldatud kõige olulisemaid asju, mis on nendest strateegiatest välja tõstetud, mis puudutavad majanduskasvu ja tööhõivet. Ja siis on nii öelda veidikene neid suundi muudetud. See on selge, et me ei saa kahe kuuga või kolme kuuga, mis meil oli, võtta ja teha kõik valdkonnad ümber, võtta mingid täiesti uued suunad. Kui me vaatame selle dokumendi olulisust, siis mina rõhutaksin just seda selle aasta puhul, et kui me vaatame ametnikkonna seest, et mis on olnud palju tähtsam kui isegi see tulemuslikkus, ongi olnud see kasv. Et erinevad ministriumid on omavahel arutanud, mida me ikkagi peame tegema, mis on meie eesmärgid, mis on peamised meetmed, et me saaksime majanduskasvu hoogustada, et me saaksime tööhõivet suurendada ja kaasata sotsiaalpartnereid sellesse protsessi. See ühine arusaam on palju rohkem olemas. See dokument ise ei ole mitte kuidagi automaatselt uue riigieelarve strateegia sisu. Et selle dokumendi saab võtta aluseks, kui hakatakse uut riigieelarve strateegiat tegema, mis peaks ka struktuurifondide raha jagama. Eks siin õigem oleks seda hoopis rahandusministril kommenteerida, aga tänaseks mina ütleksin, mis on keeruline selle sama RESi ja RAKi kokkupanemise puhul – me oleme just nüüd viimastel nädalatel seda väga intensiivselt arutanud ametnike tasandil. Keeruline on, et me ei tea, missugune finantsperspektiiv saab olema ja missugustes mahtudes, missuguse struktuuriga ja seetõttu on väga raske koos planeerida uut riigieelarve strateegiat ja uut EL struktuurivahendite raha, sest see protsess võib päris pikalt veel edasi lükkuda. Ja see on kõikide uute riikide probleem. Väga keeruline on seda planeerimist üldse alustada, sest küllaltki konkreetne raamistik ELi poolt kirjutatakse ette nagunii. Aga nagu ma rõhutasin juba varem – oleks hea, kui me saaksime põhimõtted ja need rõhuasetused, mis on selles dokumendis sees, üle kanda järgmisesse struktuurivahendite programmeerimisperioodi ja riigieelarve strateegiasse. Jah, olen tõesti nõus sellega, et tuleb rohkem kaasata erinevaid osapooli. Paratamatult peab ka tunnistama, et selleks jäi seekord aega väga väheseks ja meil ongi üldse plaan, et kohe kui me selle ära esitame, alustame kohe järgmise aasta kava ettevalmistamist. Vaatame üheskoos läbi Komisjoni hinnangud ja laiendame seda kaasamise poolt.

Peaminister Aitäh, on veel küsimusi? Võtame selle teadmiseks. Minu arust on tubli töö ära tehtud, hulk pabereid kokku pandud ja see, mis kokku pandud on, ei ole mitte sisutu. Aga kui tuleb mingeid ettepanekuid, siis kõik ettepanekud on teretulnud.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

3. Võtta teadmiseks Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava Lissaboni strateegia rakendamiseks.

4. Eesti Arengufondi seaduseelnõu ja strateegia

A.Sõerd – üks vahelesegamine enne järgmist punkti seoses käibemaksu probleemiga. Ma vahepeal tuletasin meelde, mis ma siin kirjas olin kirjutanud, abikõlblikkuse teemaga seoses, et siis abikõlbulik on käibemaks nendel, kes ei ole käibemaksu kohuslased. See on loogiline, seepärast, et nemad ei saa käibemaksu tagasi. Käibemaksukohuslaste puhul käibemaks ei ole abikõlbulik. See on üldine reegel ja

tuleneb määrusest. Ülikool on ka käibemaksu kohuslane, aga neil on eraldi ettevõtlus, mis on käibemaksuga maksustatav ja siis on veel maksuvaba käive ehk mittemaksustatav käive, nii on õigem öelda. Nüüd ütleme ülikooli puhul ja mõnedel puhkudel ka laiemalt saab kahte moodi käibemaksu arvestada – otsearvestus ja proportsionaalne arvestus. Otsearvestus on see, kui on ettevõtlus, selle pealt tasutakse käibemaks. Ja ka ostuarvetelt saab käibemaksu maha võtta, ei ole probleem, käibemaks on abikõlblik. Aga kui on proportsionaalne arvestus, nagu ka teil juhtus olema, siis proportsionaalse arvestuse puhul tehakse aasta lõpu seisuga, tuleb välja see tegelik käibemaksukohustus, mistõttu võib tekkida olukord, et nagu oleks neid vahendeid kasutatud vääralt. Sellepärast proportsionaalse arvestuse puhul peavadki ministriumid selle käibemaksu kinni maksma. Ja sellepärast oligi nende soov või palve pöörduda konkreetse ministriumi poole ja anda teada, et käibemaksu tasumisel tuleb need vahendid sellistel puhkudel ette näha. See oli selle kirja sisu. See on praegune olukord, arvestades Euroopa Liidu õiguslikku raamistikku.

J.Aaviksoo See käsitlus sobib. Kui see kõik õnnestub Eesti riigis niimoodi realiseerida, nagu te asja ütlesite, siis ma arvan, et osapooled on rahul.

E.Savisaar Lugupeetud kolleegid, tahtsime tutvustada Eesti Arengufondi seaduse eelnõud ja tahtsime selle üle ka nõu pidada. Ma proovisin vaadata, kui kaua seda arutatud ja käsitatud on ja minu andmetel on see toimunud ligikaudu 3 aastat. Juba üle-eelmise valitsuse ajal räägiti sellest. Eelmise valitsuse ajal peeti suuri vaidlusi ja nüüd me oleme siis niikaugel, et eelnõu on valmis. Meil on siin nii töörühma liikmed, kes selle asjaga tegelesid kui ka Sven Papp Raidla advokaadibüroost, kes oli selle üks väljatöötajaid. Ja ma tahan öelda, et seda on arutatud nii innovatsioonipoliitika komisjonis ja ta on läbinud ka Valituse sisese ja ministriumidevahelise kooskõlastusringi. Ja mina pean väga loomulikuks seda, et ta tekitab vaidlust, ta on uus asi. Ja ma paluksin, et me hakkaksime sellest pihta, et töörühma liikmed ja Sven Papp annaksid kõigepealt ülevaate asja sisust ja siis läheksime juba arutelu juurde.

T.Danilov Seletan MKMi eelnõu ettevalmistajate poolt lühidalt lahti Arengufondi sisu, misjärel annan sõna härra Sven Papile, kes räägib selles konkreetses seaduseelnõus kirjeldatud organisatsioonist ja kuidas on üles ehitatud organisatsiooni juhtimisstruktuur. Ma alustan hea meeleaga sealt, et esitlen Arengufondi idee kokkupuudet Teadus- ja Arendusnõukogu ja alamkomisjonidega. Leidsin oma materjalidest, et 2003.a detsembrikuu TANis oli teemaks riigi vajadus sekkuda riskikapitaliturule, pakkudes varajase faasi seemne- ehk stardifaasi riskikapitali. Raul Malmstein tutvustas eelmise grupi poolt tehtud eeluuringuid ja TAN otsustas pidada põhjendatuks riikliku riskikapitali käivitamise ning andis MKMile ülesande see välja töötada. 20.mai 2005 arutas Arengufondi innovatsioonipoliitikakomisjon. Komisjon andis sellele algatusele põhimõttelise heakskiidu, kuid tuleb tunnistada, et sellest momendist saadik on see idee läbinud muudatused, mis on seotud selle fondi õigusliku seisundiga ehk varem kavandatud eraõiguslikust fondist on saanud avalik-õiguslik arengufond, mis tegelikult tähendab seda, et Innovatsioonipoliitikakomisjoni põhimõttelise heakskiidu võib panna kahtluse alla, kuna see toimus natuke teistel tingimustel. Enne tänast istungit edastasime Arengufondi seaduse eelnõu e-õigusesse ja saatsime selle ka innovatsioonipoliitikakomisjonile. Laekunud on päris märkimisväärne tagasiside. Rahul ei olda keerulise juhtimisstruktuuriga ja vastutuse jagunemisega, samuti tekitab küsimusi üldarengule suunatud funktsioonide täitmine, mida seaduseelnõu täna ilmselt mõneti eksitavalt nimetab teadusuuringuteks. See näitab seda, et veel hetkel ka TANi materjalides sisalduv variant on töövariant. Kõik ettepanekud ja arvamused on laual, neile lisanduvad tänases TANis tehtavad, misjärel

nad võetakse kaalumisele ja läbiarutamisele ning vajadusel sisseviimisele. Rääkides natukene lahti seda sisu, mida me üritame ellu kutsuda, siis Arengufondi sisuks on varajase faasi omakapitali investeeringud ehk stardiraha uuenduslike äriprojektide alustamiseks ja rahastamiseks, mille osas valitseb täna turul kõige suurem defitsiit. Investeeringu rahalisest poolest on aga veel olulisem lisaväärtus, mille ettevõtja saab, kes sellesse fondi investeerib. Ettevõtted saavad juhtimisteabe oskusteabe näol ja Arengufondi võrgustiku näol, mis võimaldab neil kontakti saada teiste investoritega, saavad juurdepääsu teaduslikule ja tehnilisele teabele. See võimaldab tuua ettevõtete innovatsioonijuhtimine parima praktikani. Ja see on see, millel tugineb põhiliselt ka TANis põgusalt varem arutatud riikliku riskikapitali idee. Nüüd tuleb tõdeda, et selleks, et seda tarka raha ka tõepoolest targalt investeerida, tuleb sellel fondil teha ära suur töö, mis on seotud erinevate analüüside ja teabekogumise ning koostöövõrgustiku väljaarendamisega selleks, et tõepoolest see raha investeerida Eesti majanduse tulevikuvajadusi silmas pidades. Ja selliseid riskantseid uuenduslikke projekte rahastav fond on oma olemuselt tulevikule orienteeritud tegija ehk visionäär. Ja nagu näitab soomlaste SITRA kogemus, siis fondi tegevust ja eesmärkide saavutamist võimendab see, kui seda visionäärsust viia ka fondist välja erinevate teavitus- ja koolitustegevuste kaudu. Keskenduda teemadele nagu tehnoloogiate arengutrendid, innovatsioonivormide mitmekesistumine, rahvusvahelistumine, globaliseerumine, tööjaotus ja palju muud. Ja seda suunda on seaduseelnõus püütud panna ka sõnadesse arenguseire läbiviimine ja sellest teavitamine. Kas see sõnastus on adekvaatne, see on kindlasti eraldi küsimus. Ühele asjale ilmselt tuleb tähelepanu juhtida, mis selles eelnõus on leidnud väärarvamusi. Nimelt sellesse fondi enamasti ei asu tööle teadurid, kes asuvad neid teadusuuringuid teostama, vaid sinna fondi asuvad tööle, nimetagem neid analüüsivõimelisteks projektijuhtideks, kes kaardistavad infovajaduse ja ostavad vajalikud analüüsid sisse. Süstematiseerivad ja edastavad seda infot sihtgruppidele, sealhulgas ka fondi investeerimisprojektidega tegelejatele. SITRA kogemus näitab, et sellise kahe funktsiooni kokkupanemine nagu varajase faasi omakapitaliinvesteeringud ja arenguseire aitab võimendada mõlemat funktsiooni sel moel, et fondi võimekus ise investeerida ja teha seda tulemuslikult tõstab fondi tõsiseltvõetavust ärisectoris. Fond aktiveerib kapitaliturgu eesmärgiga luua uut turgu ja see tagatakse sel moel, et igasse projekti on fondil kaasatud vähemalt 50 % ulatuses erakapitali. Sellega teeb riik eraturule võimalikuks võtta neid riske, mida seal seni ei võeta. Oluline moment on kindlasti seotud nõudluse loomisega investeerimisprojektidele. Sageli on see idee saanud kriitikat, et kus on need ettevõtted, näidake meile neid projekte, mida Eesti majanduses täna ei ole. Fond hakkab nõudluse loomisega aktiivselt tegelema, arendades väga aktiivselt koostööd paljude asutustega, kus on võimalik kohtuda innovaatiliste inimestega ja äriideedega nagu näiteks ülikoolid, tehnoloogiapargid, pangad ja muud finantseerimisasutused. Näiteks suurettevõtted, kes tahavad oma põhitootmise kõrvalt alustada midagi uut. Fond võib ellu kutsuda äriideede konkursse just selleks, et leida uusi ideid. Kindlasti hoitakse silma peal ettevõtlusinkubaatoritel. Teisest küljest see fondi loomise fakt iseenesest tõenäoliselt suurendab nõudlust sedalaadi investeeringute järele, kuna loodetavasti võetakse sahtlitest välja need projektid, mis on täna finantsvahendite puudumise tõttu tolmu kogumas. Väga oluline moment fondi tegevuses on rahvusvaheline koostöö, integreerumine teiste riikide arenguseire programmidega, investorite investeerimisfondide võrgustikega. Arengufond on loodud kasumit teenima, kuid see pole tema ainus eesmärk. Põhieesmärkideks on tehnoloogilise arengu eesliinil olevate suundade edendamine, klastrite väljakujundamise toetamine, hästi makstud töökohtade loomine. Nii et kui Arengufond valib projektide A ja B vahel, siis seda otsust mõjutav kaalukauss ei ole ainult kasum, vaid Eesti riigile ja majandusele olulised eesmärgid. Kui aga otsus on juba tehtud ehk siis investeerimise on

juba tehtud, siis järgib fond tururegleid ehk haldab seda investeringut, juhib seda vastavuses parimate tavadega, mis tegelikult tähendab seda, et inimfaktori küsimus on kriitiline. Tahaksin puudutada ka ühte teemat, millega me oleme väga tihedalt kokku puutunud, eriti Rahandusministeeriumi suunal, et miks mitte EAS, miks teha eraldi Arengufond, kui meil on olemas selline suurepärane ettevõtlust toetav asutus nagu Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Kindlasti ei oleks võimatu riskikapitali funktsioone lisada EASi instrumentaariumisse. Kuid sellist lisaväärtust, mis tuleneb Arengufondi autonoomsusest, autoriteedist ja tema poolt loodavast arenguvõrgustikust, siin küll ilmselt ei tekiks. Arengufond võimaldab vajalike majandusanalüüside initsieerimisega ja nende kombineerimisega prognoosida tulevikunõudlust, võimaldab kindlasti teha edusamme ka sellel teemal, kus me täna paigal tammume ehk millised on teadus ja arendustegevuse rahastamise põhilised prioriteedid. See küsimus tõuseb aeg-ajalt ja vaibub siis jälle. Sisulised vastused on meil olemas ja Arengufond suudab siin sisulisi prioriteete välja tuua. Ja Arengufondist ei saaks pelgalt poliitika rakendaja nagu seda on EAS, vaid ta on investeerimise partner poliitika kujundamisel, kes annab soovitusi ettevõtluskeskkonna muutmiseks ja innovaatiliste projektide toetamiseks. Ja praktilisest küljest on meil eraldi asutust vaja selleks, et paremini kaasata erakapitali ja välisrahasid, kuna investorite usaldust on lihtsam võita, kui tegu on spetsialiseeritud ja eraldiseisva asutusega, kuhu on näiteks võimalus osanikuks tulla. Siin ma hetkel peatuksin ja annaksin sõnajärje härra Sven Papile, kes räägib eelnõus esitletud Arengufondi organisatsioonist ja juhtimisstruktuurist.

S.Papp Jah, nagu öeldud, selle fondiga on tegeletud aktiivselt vähemalt 3 aastat, meie oleme tegelenud umbes 1 kuu ja me oleme andnud oma ekspertarvamuse fondi seaduse kohta, fondi vormi kohta ja ka fondi juhtimise kohta. Kõigepealt, miks just avalik-õiguslik juriidiline isik? See valik olemasolevatest variantidest ehk siis kas äriühing, sihtasutus või midagi muud, see sai soovitatud eelkõige lähtuvalt fondi erilisest staatusest või ütleme taotlusest saada fondile erilist staatust. Ja tegelikult loomulikult kogu selle töö juures ma ütlesin märksõnadeks, et võib teha nii ja võib teha teisiti. Ja loomulikult võib igat moodi seda teha, kuni selleni välja, et selle raha võiks ka lihtsalt paigutada kuhugi kas investeerimispankurite poolt hallatavasse fondi. Neid alternatiive on tegelikult tohutult. Üks oluline lähtekoht, mis määras ära sellise vormi, oli see, et see peaks olema täitevvõimust sõltumatu. Ja kui ta oleks nüüd äriühing ehk siis riigi äriühing, oleks ta allutatud riigivalitsemisele ja selle kaudu võiks kirjutada põhikirja ja asutamisdokumentidesse ükskõik mis reeglistiku, et ei ole poliitilist mõjuvõimu ja täitevvõimu mõju, aga tegelik elu näitab ise, kuhu suunas see minema hakkab. Samamoodi sihtasutus, täpselt sama moodi on olemas valitsusel minister, kes siis tegelikult haldab, kelle haldusalas selline sihtasutus saab eksisteerida. Kui see on avalik-õiguslik juriidiline isik, siis ta on piltlikult allutatud Riigikogule ja ta ei ole täitevvõimuga seotud. See oli vast kõige olulisem lähtepunkt. Loomulikult sealt tulevad sellised detailid, mida on võimalik lahendada nii põhikirjaga kui seadusega. Nüüd juhtimisorganitest. Selge see, et igal sellisel juriidilisel isikul peab olema igapäevane juhtimine ja see on juhatuse tasemel. See oli selline selge, lihtne ja kerge otsustus, et peab olema juhatuse, kes vastutab igapäevaselt kõikide igapäevaste asjade eest. Nüüd ülejäänud juhtimisorganid, kas neid üldse vaja on ja mis funktsioonid neil saavad olema? Siin oli lähtekohaks see, et tegelikult peab olema üks hästi austatud ja lugupeetud kogu, kes määrab ära selle fondi strateegia, investeerimisstrateegia, teadusuuringute strateegia või suunad või kuidas iganes me neid uuringuid nimetame, tulevikuseire või mis iganes. Selline kogu peaks olema määratletud ära seaduse tasemel ja sinna peaksid kuuluma inimesed ametikohtade järgi. Sinna peaksid kuuluma siis ülikoolide rektorid, Riigikogu esimees, Eesti Panga

president, Teaduste Akadeemia president ja ettevõtjate esindajana Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees. Nüüd kui selline esinduslik kogu on kokku pandud ja talle siis lihtsamalt öeldes strateegiline funktsioon antud, siis tekib küsimus, kas sellest nagu piisabki, et kui nüüd strateegia on kehtestatud, juhatusel on raha käes, siis juhatusel peaks olema vaba voli teha ükskõik, mis otsustusi ja ka juhatuse üle peaks toimuma mingi järelvalve, juhatuse tegevuse üle. Ilmselt keegi meist ei kahtle, et selline järelvalve funktsioon peaks olema, kuid kes seda nüüd siis peaks teostama? Võib öelda, et professionaalsuse huvides ei ole vaja liiga palju juhtimisorganeid. Võibolla see sama kogu, kelle koosseisu ma üles lugesin, peaks teostama ka järelvalvet juhatuse tegevuse üle. Ma ise ausalt öeldes sügavalt kahtleksin, kas selline kogu, arvestades sellise lugupeetud kogu koosseisu, teostaks reaalselt järelvalvet juhatuse tegevuse üle. Ma toon siin sellise paralleeli äriühingu juhtimisega, et juhatusel kõige olulisemate või ütleme siis tema tegevuse alt väljuvate otsuste või tegevuse heakskiitmiseks nõusoleku andmine lepingute sõlmimiseks oleks võimalik luua selline kogu, kes seda funktsiooni enda kanda võtaks? Kui vastus on "ei", siis oleme sunnitud sinna vahele tekitama ka nõukogu, kes teostab siis järelvalvet juhatuse tegevuse üle. Analoogiliselt äriühingute nõukogule ja juhatusel oleks teatud tehingute tegemiseks vajalik ka nõukogu eelnev nõusolek. Seal seaduseelnõus, mis teie käes on, on väga palju veel diskuteerida nii MKMi sees kui ka eelkõige Rahandusministeeriumiga, nii et selles suhtes ärge vast detailidele liiga palju tähelepanu pöörake. Aga põhjus, miks ta välja läks, oli tõesti see, et on võimalus paljusid asju seal lahendada nii või teisiti. Selleks sai ta välja saadetud. Sellel fondil on veel üks oluline organ, see on Finantskomitee. Finantskomitee on projektide pidevalt koos olevate ekspertide grupp, kes peaks andma konkreetsetele projektidele oma eksperthinnangu, kas projekt vastab Arengufondi teesidele, kas ta on projekt, mida Arengufond peaks finantseerima ja see oleks tõepoolest nagu eksperthinnang. Nüüd Finantskomitee osas on ka veel dilemma, kas Finantskomitee peaks olema osa Arengufondi juhtimisorganitest või ta peaks olema tõepoolest rangelt ainult ekspertgrupp ja detailne erinevus oleks siis see, et kui ta on osa juhtimise struktuurist, siis ta ilmselt peaks teadma täpselt, kui palju Arengufondi rahasid on investeeritud mis projektidesse, mis on need investeeringute tulemused olnud. Kui ta oleks ainult ekspertgrupp, siis ta piltlikult öeldes vaataks ühte projekti nagu eraldiseisva projektina, hindaks ära, kas see on perspektiivikas projekt. Ta ei peaks muretsema, et aga äkki on juba 10 taolist projekti varem finantseeritud, äkki on juba mingisugused sihtotstarbelised vahendid määratletud. See on ka omaette strateegia, kui palju ühte või teise valdkonda võib investeerida, et ühte valdkonda liiga palju ei oleks investeeritud või investeeringud ei ole olnud oodatud tulususega, kui ta ei ole juhtimisorgan, siis ta tegelikult on vaba selliste asjade arvestamisest, ta saab tegutseda tõepoolest nagu teaduseksperdina, anda hinnangu "jah, see on hea projekt, seda võib finantseerida". Kui ta nüüd oleks rohkem juhtimisorgan, siis ta peaks arvestama seda hetkeseisu, mis siis on, kas on vahendeid üldse investeerida sellesse valdkonda ja kas sinna tahetakse investeerida jne. Siit edasi tuleb kohe otsustamise küsimus selle kohta, kas finantseerija peab teatud projekti andma juhatusel või juhatus peab minema siis ikkagi nõukogusse. Seal on diskuteerimise võimalusi, aga me soovitasime sellise juhtimisstruktuuriga Arengufondil välja tulla, kus oleks kuratorium, kuhu kuuluksid ametikoha järgi siis lugupeetud inimesed, nõukogu, kes teostaks analoogiliselt äriühingu nõukogu funktsioonidele juhatuse tegevuse üle järelvalvet ja kelle käest juhatusel oleks olulisemate igapäevatehingute raamest väljas olevate tehingute jaoks nõusoleku küsimise kohustus ja siis juhatus tavapäraselt peab askeldama kõigega, mis puudutab igapäevategevust. Ja Finantskomitee, on veel lahtine, kas ta peaks olema rohkem juhtorgan või rohkem ekspertide grupp. Et ma kuulsin, et siin on juba kriitikat tulnud selle kohta, et see juhtimisstruktuur on liiga raskepärane. Ma ei oska seda ka

nüüd kuidagi kommenteerida. Teoreetiliselt on muidugi võimalik neid funktsioone ümber teha, aga meile tunduks küll, et kui nõukogu vahelt välja võtta, kas siis ikkagi kuratoorium igapäevaselt oleks nõus teostama juhatuse üle järeelvalvet.

Peaminister Aitäh, küsimused ja kommentaarid palun.

A.Martinson Kui võib, siis ma võtaks mõne minuti aega. Olen olnud ka MKMi töörühma liige umbes poolteist aastat, sellepärast olen olnud selle asja arutelude juures. Nüüd nii palju taustaks, et kui seaduseelnõu saadeti meie meilboksidesse umbes mõni nädal tagasi, tuli ta täiesti valmis kujul ja umbes eilse kuupäevaga. Ja julgen öelda, et erasektori poolt tulnud töörühma liikmed ei olnud seda enne näinud või ei olnud selle väljatöötamisel kaasa löönud. See erineb oluliselt, et mitte öelda täiesti sellest versioonist, mis töörühmas omal ajal välja käidi. Aga selles ei ole midagi halba ja ma ütlesin, kõigepealt, et ma olen Arengufondi loomise poolt. Siin on väga palju huvitavaid elemente, mõned on isegi paremad, kui me algul julgesime loota. Ja võib ju mõelda, et milleks seda fondi vaja on. Eelkõige on vaja fondi turutõrgete likvideerimiseks, mis esineb siis valdavalt ettevõtete, eriti teadmispõhiste ettevõtete finantseerimise puhul. Selline turutõrge on kõikides arenevates majandustes. Ümberringi kõikides riikides tehakse seda. Turutõrge tuleb likvideerida, järelkult turutõrke peapõhjuseks on see, et ei ole nagu riskikapitali erasektori poolt, kuna siin teeb liiga riskantseks selle piirkond. Erakapital veel ei tule. Ühel hetkel ta hakkab tulema. Järelkult see meede peab likvideerima turutõrke, aga mitte seda turutõrget juurde tekitama. Ja teiselt poolt ettevõtted saavad raha, aga ühel hetkel, kui tuleb otsustada, kas me jätkame või mitte, meil ikkagi ei ole kodumaist riskikapitali. See on üks asi, mida peab kindlasti adresseerima. Kuid laiemalt vaadates, ma arvan, analüüsid kõikide nende töörühma liikmete poolt, kes on erasektorist tulnud ja kes on samal ajal Innovatsioonipoliitika komisjonis, laias laastus langevad kokku. Et absoluutselt kõik erasektorist tulnud inimesed, kes on töörühmas, on esinenud üsna terava kriitikaga. Igaüks on välja käinud umbes kümmekond punkti ja on eelnõud kritiseerinud. Meie ühine seisukoht on see, et me igal juhul peaksime uuesti võtma selle käsitlusele, läbi arutama. Tal võib olla hea baas, aga temaga tuleb veel kõvasti tööd teha. Ta ei ole mingil juhul valmis parlamenti andmiseks. Vastuväiteid laias laastus on võib-olla kolme erinevat sorti. Täna püüan siin välja tuua peamiselt kaks asja. Samal ajal, kui riskikapital on selline suhteliselt lihtne, arusaadav standardne tegevusvaldkond üle kogu maailma, siis tulevikuseire on antud juhul siin väga-väga uduselt kirjeldatud, mis seal täpselt tuleb teha, kuhu see raha läheb, kas selle raha eest tellitakse kuskilt uuringuid, mis on see eelarve. Siin on räägitud 100 miljonist, kas see on ühekordne või iga-aastane. See on nagu täiesti lahtine. See on täiesti uus kanal, kustkaudu teadusele raha hakkab liikuma. Selle kohta ei ole praktiliselt mitte mingisugust strateegiat, ei ole mingit selgust, kuidas see raha jaotatakse jne. See on esimene vastuväide ja see on väga-väga oluline ja täna ta on selles seaduses kirjas. Kuskil lõpus, kui vaadata seaduse lõpupoole, on näha, et seal on lõpust midagi puudu. Teine selgusetu asi on see, et kust see raha siiski tuleb, et ma saan aru, et ei ole ka valitsuses päris selgeks räägitud see 500 miljonit kapitalireservist. Esiteks 500 miljonit tuleb ühekordse maksuna, siis lisaks sellele veel mingi stardiraha? Kui on 500 miljonit, siis oletame, et meie investeerimisvõime on 100-200 miljonit aastas. Et mis siis saab, kui ühel hetkel raha otsa saab, aga investeringud ei ole veel realiseeritavad? Kas ta on nii öelda „*evergreen* fond” või tuleb ühel päeval see kinni panna ja raha tagasi maksta jne. Et see rahastamise pool on täna veel lahti rääkimata ja ma ei tea, kas on sellist ühist seisukohta praegu selles osas. Aga mis on kõige põhilisemad vastuväited, on tegelikult selle fondi juhtimisstruktuuri ja niiöelda raamide suhtes. Et me keegi ei taha, et tekiks uus hüvitusfond, mille puhul

meil oli teatavasti omal ajal probleeme. Tänapäevane mehhanism avab väga huvitavaid võimalusi see raha kuhugi ära kantida. Ja kuna eelnõu on siiski natukene toores ja juhtimisstruktuur on toores ja ma arvan, et me ei tohiks sellega riskida, sest riskikapitali nimi on see, mis võiks selle nagu ära lörtsida. Me peame igal juhul õnnestuma selle fondiga, meil ei ole muud võimalust. Kui me sellega ebaõnnestume, siis järgmist meil ei tule järgmise 20 aasta jooksul. Ja mis on vastuolud, näiteks nagu Sven teile siin mainis, et juhtimisstruktuure on siin kokku 4 tükki: kuratoorium, nõukogu, juhatus ja investeerimiskomitee. Nende vastastikused alluvused, suhted ja rollid on väga-väga segased. Ma võin stiilinäiteid tuua. Näiteks investeerimiskomitee nimetab ametisse nõukogu juhatuse ettepanekul, mis tähendab, et juhatus justkui moodustab selle, eks. Samal ajal investeerimiskomitee, kui see on kord juba ametisse nimetatud, muutub peamiseks organiks, mis teeb rahastamisotsuseid selles Arengufondis. Investeerimiskomitee (edaspidi ka investeerimiskomisjon või finantskomitee A.L.) võtab vastu otsuseid, kuhu raha panna ja juhatusele on need kohustuslikud täitmiseks vastavalt sellele seadusele. Ja kui investeerimiskomisjon teeb rahastamisotsused ära, siis investeerimiskomisjoni liikmed on vabastatud vastutusest. Samal ajal nõukogu liikmed on, kes saavad 2 või 3 keskmist palka, täiesti vastutavad otsuste eest. Siis ma toon kohe näite nõukogu koosseisu kohta. Näiteks nõukogu esimehe nimetab kuratoorium, nõukogu liikmed nimetab kuratoorium esimehe ettepanekul. Esimees võib siis vaadata linna pealt oma sõbrad, keda ta tahab sinna nõukogusse. Siin on veel näiteid ka selliseid, et näiteks ettevõttesse sisenemise ja väljumise otsustab investeerimiskomitee, samal ajal on juhatusel õigus ettevõtete müümist otsustada, et see on jäänud nagu juhatuse pädevusse. Ja ma võin tuua siin veel umbes kümnekond erinevat sellist suhteliselt suurt vastuolu ja ütlen ausalt, et siin on kummalisi asju. Kui me räägime riskikapitalist, siis see on väga lihtne tegevusvaldkond. Seda enam, et ühest otsast on see *pipe-line generation*, ehk siis genereeritakse ettevõtteid, millesse investeeritakse. Siis otsustatakse ära, kuhu investeerida. Pärast seda järgneb investeringutele selline manageerimise protsess ja siis on ekspertprotsess. Et kui me vaatame kasvõi ülesandeid, siis tegelikult see seadus ei maini mitte ühegi juhtorgani ülesandeid manageerida neid ettevõtteid, kus investeringud sees on. Investeerimiskomitee teeb otsuse sisse ja välja minna, aga kes vahepeal seal nõukogus istub, või kes saab vastu pead siis, kui ettevõtte ei tegutse korralikult, on täiesti mainimata. Et ma praegu tõin stiilinäiteid. Neid märkusi on palju erinevaid toodud, nad on võibolla natuke süstematiseerimata ja mul on hea meel, et siin nüüd tuli initsiatiiv, kas siis sel reedel või järgmisel teisipäeval ministri juures kokku saada, et me ei tea, kas härra Savisaar seal ise osaleb või mitte, aga nii jäi nagu mulje, et need ajad on kinni pandud vastavalt ministri töögraafikule. Ma igal juhul leian, et see tuleks veelkord üle käia, meie töörühm on täies valmiduses. Me hea meelega paneme õla alla ja tegutseme sel teemal. Tänapäevases vormis on see kindlasti väga-väga toores eelnõu, mis võib teha võib-olla rohkem kahju kui kasu.

E.Savisaar Ma oleks pidanud tegelikult juba varem sõna võtma, aga ma mõned kommentaarid ütlen. Tähendab, üks on selge – seda riskikapitali fondi, mida see grupp paar aastat on kavandanud, ei tule. Ei tule sellepärast, et ei ole mõtet järjekordset panku juurde teha. Seda võib ju soovida, aga siis ta olgugi pank ja las ta tegeleb panga asjadega. Lihtsalt tuua juurde üks finantsinstrument, ma ei näe sellel erilist mõtet. Sellisel juhul valitsus loobuks sellest ideest. Mäletate üht küsitlust mõni aeg tagasi, kus selgus, kui madal on tegelikult eestlaste ettevõtlikkuse võime ja innovatsiooniteadlikkus. Ja tegelikult see probleem ei ole ainult majanduses, see probleem on ju teistes sektorites samamoodi. Me lähtusime sellest ja eks me siis võtsime teistelt malli. Meil on vaja ideid ja inimesi. Enne kui raha või paralleelselt sellega, on vaja ideid ja inimesi ja seda, mida võib-olla tõesti on ebaõnnestunult

teadusuuringuteks nimetatud ja mida nüüd siin seireks nimetati. Aga kindlasti selle Arengufondi üks ülesanne on see, et koguda, püüda hinnata jne selliseid hulljulgeid ideid, millest suur osa tõenäoliselt kukub läbi, aga mõned võivad anda ka väga suurt efekti. Ja teiseks koguda neid inimesi, kes on suutelised niisuguseid ideid ellu viima. Neid on ühiskonnas tegelikult väga vähe. Teiste sõnadega, see finantseerimine on ainult üks osa Arengufondi tegevusest ja kindlasti ta ei ole ainuke finantsinstrument. Kui te panete tähele, siis on kavandatud osavõtt 50:50 riigi ja erakapitali vahel. Aga seal on arvestatud ka, et praktilises protsessis Arengufond läheb niiöelda teemasse sisse. Ta võtab osa sellest konkreetsest juhtimisest. Tal on teatud küsimustes vetoõigus jne. Tähendab, Arengufondil on selliste riskiprojektide puhul märksa suuremad õigused, kui seda tavaliselt on äriseadustik ellu viinud. Vaat siit tuleb ka meile see küsimus, mida on peetud arusaamatuks. See on see investeringute komitee vabastamine vastutusest. See oli nüüd üks asi, mille üle me sisemiselt palju arutasime. Meie küsimus oli selles, et need on riskiprojektid. Paljudel juhtudel võib selline projekt läbi kukkuda, tavalise äriseadustiku puhul see tähendab vastutamist. Sa tead, kes siis vastutab. Me tahtsime, et need, kes otsustavad niisuguste projektide puhul, oleksid tõesti vastutusest vabad, sest riskiprojektid, need on ohtlikud projektid. Vastasel juhul võib meil tekkida olukord, et me ei saagi sinna selliseid väga häid inimesi. Miks nad peaksid niimoodi riskima? Seetõttu me tõesti kavandasime seda selliselt, et vabastame nad vastutusest. Kui teil on paremaid ideid, kuidas saada head tööjõudu ja neile palju pappi maksta, andke teada. Kuidas saada sinna raha ja kuidas motiveerida investeerimiskomiteesse tulema inimesi, kes oleksid nõus riskima ka oma renomeega ja ma ei tea millega veel selle nimel, kas sellised riskiprojektid lähevad või ei lähe? Tähendab, see on muide üks põhjus, miks me kindlasti ei arva, et see fond peaks olema era-õiguslik. Me arvame, et selliste riskiprojektide puhul see ei sobi. Soomlastelt oleme vist tegelikult võtnud üle rohkem, kui see välja paistab. Meie käest on küsitud, et meil ju juba on olemas EAS. Me oleme selle peale vastanud, et soomlastel on täpselt samamoodi 2 organisatsiooni. On TEKES, mis täidab meie EASi funktsioone ja on SITRA, mis on just niisuguste projektide jaoks, millest me praegu räägime. Ja me tahame samamoodi, pakume siin praegu välja, see tundub olevat loogiline, aga ma paluks, et need, kes asjaga tegelevad, seda veel täiendavalt kommenteeriks.

S.Papp Juhtimisstruktuuri koha pealt tõepoolest, nagu ma ütlesin, see eelnõu on toores ja mõnes mõttes sai see teadlikult välja saadetud sellise detailideni mitte viimistletuna. Kuna need debatid tundusid lõputuna, et siis saaks vähemalt kirjalikult selged seisukohad, et mis see struktuur siis ikkagi võiks olla. Kas nõukogu on või ei ole, kas finantskomitee on siis juhtimisstruktuurina või ekspertide grupp, et selles osas kindlasti on siin tööd veel kõvasti teha. On selge, et see fond ei ole puhtalt riskikapitali fond. Kui ta oleks puhtalt riskikapitali fond, siis ilmselt oleks kõige otstarbekam teha ühe investeerimisfondi juurde veel üks investeerimisfond ja riik paneb selle raha sinna sisse ja siis võib ta ka ette kirjutada, kes need fondihaldurid peavad olema, millise kvalifikatsiooniga. Aga oluline pool on tulevikus see, et me tegelikult peame looma keskkonna taoliste investeringuvajaduste rahuldamiseks ja ettevõtjate initsiatiivi tekkimiseks. Ja selleks ilmselt on vaja nüüd kaasa aidata seireuringute aga võib-olla tõepoolest sealjuures ka keskkonna loomise projektidele. Ja sa küsid, et kes siis otsustab, see sama kuratorium ehk siis auväärne seltskond peaks olema piisavalt pädev ja auväärne ja piisavalt täpselt kursis just nimelt taoliste T&A projektide keskkonna loomiseks vajalike meetmete leidmiseks.

A.Martinson Ma oponeeriks kohe. Kui me räägime erakapitali fondist, fondi managementi tasu on 2-2,5%, vahel ka 3% ja siin on mingid piirid ees, kuidas siis raha tegelikult jaotatakse juhtimise tasu, investeeringute ja teadusuuringute vahel?

S.Papp Me läheme nüüd detailidesse, aga seal lõpupoole peaks olema öeldud, et on see jaotus, et 500 miljonit oli riskikapital ja 100 miljonit teadusuuringud.

Peaminister Minu meelest lähivad Allan Martinsoni küsimused küll detailseks, aga need vääriskid praegu arutamist ja vastamist. Oli üks väide, et juhatuse liikmed investeerimiskomisjonis on vabastatud vastutusest ja nende otsustused on samas juhatusele kohustuslikud. Ehk siis juhatus nimetab seltskonna, kellele ta tahab alluda.

S.Papp Finantskomitee nimetab ametisse ikkagi nõukogu juhatuse ettepanekul.

Peaminister Jah, aga siis Edgar ütles, et investeeringuid saanud ettevõtteid juhitakse, manageeritakse, kontrollitakse, aga Allan Martinson ütles, et ettevõtete manageerimisest siin ei räägita.

S.Papp Siin on öeldud, et juhatusel on õigus nõuda, et fond oleks esindatud nende investeerimisobjektide juhtorganites vähemalt veto õigusega. See peaks seal olema.

A.Martinson Paragrahv 19. lõige 3 toob juhatuse pädevuse. Siin ei ole öeldud investeeringute manageerimiskohustusest mitte sõnagi. See on nagu imelik ja ka mõistetamatu.

J.Aaviksoo Täheandab, ma arvan, et võib-olla oleme hetkel liiga suure tüki haaranud. Tegelikult oleks ju hea tänasel päeval jõuda seisukohale, kas TAN tervikuna seda projekti üldse toetab, see on esimene asi. Ja mul on hea meel, et Allan Martinson on teinud ettepaneku, et tegelikult võiks seda ideed toetada ja sellega ma ühineksin. Siinemaani me oleme rääkinud, et tegelikult meil on olnud 2 erinevat initsiatiivi. Üks on olnud selline SAK, mis on niiöelda hiberneeritud praeguseks hetkeks, aga ka terve rida selliseid strateegilise algatuse keskusi, Toomas Luman on siin olnud hõlmatud ja Andres Keevallik jt. Terve rida neid ideid on siia seadusesse sisse integreeritud ja nagu ma aru saan, siis ka osa sellest MKMi töörühma lähenemisest, mis oli tegelikult palju ettevõtluspoolsem ja kus sellel fondil niisugune pehmem SITRA funktsioon oli nõrgemini välja arendatud. Mina arvan, et võiks küll toetada seda initsiatiivi, seda fondi loomist. Teiseks ma arvan, et täiendav kvaliteet tekib tal niisugusest avalik-õiguslikust staatusest ja seadusega pandud funktsioonist ja sellega võetud niiöelda seadusandja riskist. Suure hulga nendest riskidest, mida erasektor ei suuda absorbeerida, täna absorbeerib Eesti Vabariik läbi parlamendi selle seaduse kaudu. Ja see võiks nagu igal juhul olla poliitiline. Aga kui nüüd edasi minna, siis kuna see seadus reguleerib kogu selle fondi tegevust ning äriseadustik ja muu kontekst teeb seda palju vähem, siis peab see seadus hajutama terve hulga riske. Ja siin on täna juhtimisriskid kõige suuremad. See tuleks eraldi läbi vaadata, tuleks tööd teha. Teine asi on terve rida finantskorralduslike riske, täpselt samamoodi. Täheandab, see millest Allan Martinson rääkis, et kui meil on nii haldamistasud kui juhtimistasud. Kuidas see jaotub, kuidas seda kompenseeritakse? See peaks täna olema kas siin seaduses või delegatsiooninorm, missugune juhtimisorgan võtab vastu need dokumendid, mille alusel see tegevus toimub. Sest muidu siis ühel hetkel on jama ja siis ühes otsas on poliitikutud ja teises otsas on finantskomitee ja siis käib üks kemplemine ajakirjanduses lõpmatuseni. Ja kolmas aspekt, mille peale peaks ka mõtlema, on siiski niimoodi, et sümpaatne on see mõte, et riik ei võta avalikule sektorile koguvastutust. Aga täna on

liiga pehmelt kirjutatud see, kuidas erasektori investeeringuid arvesse võetakse. Erasektor võib praegusel juhul selle seaduse alusel näidata niiöelda õhku omapoolse investeeringuna. Siin võiks selgelt olla ikkagi, et kui üks paneb paki lauale, siis peab teine panema ka paki lauale ilma igasuguste niisuguste ütleme *in-kind* asjadeta või et kinnisvarafirma hindas ära, et paneme sinna mis iganes. Seda ei ole siin täna sees ja ma pean nüüd mainima, et kuna see kõik töötab eraldi seaduse alusel, siis peabki seadus olema palju tugevamini reguleeritud selles küsimuses, sest riskid on suured. Ja teised asjad – finantsinspektsiooni järelevalvet ei ole, terve rida järelevalvet on puudu, järelikult peab siia sisse kirjutama need asjad. Aga ma avaldan arvamust, et tegelikult kõige suuremad riskid on seotud sellega, kuskohalt väike Eesti Vabariik oma 1,3 miljoni inimesega suudab leida kompetentsi selleks ettevõtmiseks. On selge, et on vaja väga-väga professionaalset juhtimist ja siin võiks algusest peale mõelda, kuidas me saaks kaasata rahvusvahelist kogemust ja rahvusvahelisi organisatsioone. Nii et selle otsuse võiks seadusesse panna, meie poliitiline kultuur peaks tajuma neid asju, et meil ei ole lihtsalt inimesi paljudes küsimustes täna, kes neile nõuetele vastaksid. Aga ma teeks ettepaneku, need kaks asja, et tehtud märkusi peab tõsiselt arvesse võtma, aga et põhimõtteliselt TAN antud ideed toetab.

E.Savisaar Ma kõigepealt tahtsin öelda, et mulle oligi meeldiv see küsimuse püstitus erakapitali investeeringutest, et need peavad olema sama selgelt välja kirjutatud nagu riiklikud investeeringud. Nüüd, mis puutub sellesse kuratooriumi ideesse, siis Sven Papp on selle autor, aga ma pean ütlema, et mulle see idee hakkas meeldima, sest tegelikult selle idee taga on üks põhimõtteline küsimus – lahutada ära strateegiline planeerimine ja järelevalve. Üks funktsioon ühele, teine teisele. Ja mulle tundub, et ta antud juhul võib ennast isegi õigustada, kuigi ma ei pea ennast selliste juhtimisstruktuuride mingiks suureks spetsialistiks. Aga ma paluksin TANi, et ärme seda kohe kõrvale viskame sellepärast, et tavaliselt nii ei ole tehtud. Võib-olla ta siia sobib.

R.Villems Ma olen ka sellega tegeleenud sellest hetkest, kui ma nägin, et Akadeemia on kaasatud kuratooriumisse. Kirjutasin ka mitu lehekülge arvamusi ja suure rõõmuga lugesin eelmise sekretäri väga emotsionaalseid mõtteavaldusi selle kohta (ma pean silmas Raul Malmsteini). Ja ma olen rääkinud MKMiga täiesti otse ka selle üle. Minu probleemid selle juures olid umbes need, et võib-olla mul ei olnud piisavalt aega, et seda lugeda ja mulle tundus ka see juhtimise osa praegusel kujul natuke segane, tähendab nii nagu see kirjutatud on. Kahe hooletu lugemisega sellest aru ei õnnestunud saada. Sellest tänasest eelnevast jutuajamisest oli mul päris palju kasu. Ma sain aru, et miks võib-olla tuleb täpsemini selgitada, mille eest see finantskomitee mittevastutav on. Aga see on täiesti arusaadav asi, pidades silmas seda küsimust, et kõigil meil on tegemist asjaga, mis ei ole panga lihtne analoog. Ma olin juures juhuslikult, ma ei tea miks, kui SAK saadeti laiali parlamendile. Istungi ajal oli juures ka Eesti Panga endine esimees. Ja oli päris huvitav jälgida, mille tõttu mulle tundub ka, et avalik õiguslik fond, mis töötab oma seaduse järgi, see on läinud nüüd asja ette. Eesti Panga president on küll alati olnud väga tähtis inimene, aga Eesti Panga president ei saa tulla ja öelda, et enam ei viitsi nagu jamada selle asjaga, saadame laiali. Mis puudutab nüüd strateegiliselt kuratooriumit, siis seal on tõepoolest planeerimise probleem. Need inimesed, kes seal praegu on, absoluutselt kindlasti ei tegele, ei saa tegeleda järelevalvega ja väga paha on see, kui nad panevad oma asutuse töötajad enda eest selle järelevalvega tegelema. Küsimus on selles, et eristada järelevalve ja tagasiside. Tagasiside kui järelevalve väga vajalik funktsioon peab töötama. Euroopas on ainult 2 korralikku panka või 3 panka, kelle on umbes samasugused eesmärgid finantseerida innovatsiooni ja Euroopa Liidus raha rohkem

kulutada. Aga nagu alguses öeldi, analüüs ostetakse valdavalt sisse. Ja ma tahaksin veelkord hoiatada, et see 100 miljonit, lugupeetud kolleegid, on 7 miljonit eurot. Selle eest ei osta seda päris *foresighti*, see on kaugelt liiga väike asi. Ma arvan, et palju küsimusi on terminoloogias ja isegi mitte selles. Ma olen täiesti selle poolt, et see võiks olla avalik-õiguslik institutsioon, sest et meil paraku kahjuks ei ole rohkem institutsiooni variante, kui eraõiguslik ja avalik-õiguslik. Teen ettepaneku olla tõesti positiivne ja pidada silmas tõepoolest ka seda, et see paber on siin praegu laua peal ilma, et meil oleks olnud värskelt innovatsioonipoliitika nõukogu istungit sel teemal. See on, ma saan aru siin otsekirjavahetusest, et see on kõik aja surve tõttu, aga nüüd me saame ka aru, et võimalusel mõned asjad tuleks uuesti üle vaadata.

Peaminister Mul on ka neid punkte siia kirjutatud üksjagu, mis ei meeldi, mis tekitab küsitavusi, milleks on seda üldse tarvis, aga oluline on seda finantseerida. 500 miljonit ei ole päris peenraha, mille võib maast leida, kui nina maas kõndida. Kui riik ei saa kasumit välja võtta, see peab olema investeeritud fondi tegevusse, siis ei saa seda taastada riigieelarves ega finantseerimistehinguna, siis tähendab, et seda siis kasutada ei saa. Ja see on juba nagu seaduslik ja põhikirjaline vastuolo, et siis seda raha lihtsalt ei ole. Ma küll ei näe, et me lihtsalt võtame jooksvatest kuludest 500 miljonit või 620 miljonit või mis iganes miljoneid. Ta peab olema käsitletav investeerimistehinguna.

L.Viik Vabanda veel, kui ma vastan sellele repliigile. Innovatsioonipoliitika komisjonis oli küsimus see, kui suurt osa meie töövõimelisest elanikkonnast see mõjutab ja millise osa see meie struktuurset majandusest moodustab? Kas see mõjutab 30 inimest, see 500-miljoniline projekt või sadat inimest? Et kust kohas on see *industry mille framework*'i programmiga me seda teeme, kus on see ravimitööstus Eestis, kus need sajad inimesed töö on, kelle produktiivsus nende investeringute kaudu tõuseks? Milline on selle mõju meie ekspordile? Need olid need asjad, mida ma kardan, et ei ole. Hea näide on kasvõi see sama *Skype*, mille diil just ära tehti. Et võibolla tõesti on mõned optioonilepingud, mis aasta lõpus järgmisel aastal maksuametis deklareeritakse. No mõned miljonärid juurde võibolla. Aga kui palju realselt siia Eesti tööstusesse tekib uut konkurentsivõimet juurde? Minu meelest tuleb huvitav diskussioon selle Arengufondi eelnõu üle.

Peaminister ega ei ole vist midagi halba selles, kui diskuteeritakse avalikkuses. Mida rohkem arvamuse avaldajaid seda kaeb, mida laiem kõlapind, seda parem. Praegu me ilmselt saame kõik aru, et seda küpset fondi veel ei ole.

E.Savisaar Aga ta on küpsem kui kunagi varem.

Peaminister Varem on ka küps olnud ja minu meelest oleks võinud meil riskikapitali fond juba ammu olemas olla ja ei oleks mitte midagi halba juhtunud. Vastupidi, ma arvan, et me oleksime oma arengus juba kaugemal olnud. See näide masinatehasest näiteks, et iirlastel oli omal ajal suur *slogan* - vähem ihalust kaitsta kahanevaid majandusharusid. Et kui kuskil miski on määratud hääbumisele, siis peab keskendumas seal hõivatud töötajate ümberõppele ja jälle kord tuleb rääkida fokuseerimisest, kus tähelepanu on kontsentreeritud teatud valdkondadele. Kõike maailmatasemel hoida konkurentsivõimelisena pole Eesti riigil võimalik.

L.Viik Et kuidas saaks aidata kaasa selle diskussiooni tekitamisele? Ma ei usu, et meil tekib täna üksmeelne heakskiit siin täna laua ümber, aga üksmeelne heakskiit tekib võib-olla selle suhtes, et tegemist on olulise teemaga, mida tuleks võimalikult

avalikult ja võimalikult heade spetsialistide kaasabil arutada ja sarnaselt visioonikonverentsiga võiks ka teha Arengufondi konverentsi, mis võtab tõesti eri huvigrupid ja osapooled kokku ning arutab asja tõsiselt ja põhjalikult.

S.Papp Ma tahtsin veel öelda, et kindlasti kui detailselt seda seaduseelnõud arutada, siis tuleks enne siiski üks uus versioon sellest teha, sest tohutult palju on tagasisidet tulnud ja detailides ma olen täiesti nõus kõige sellega, mida Allan ja kõik teised siin ütlesid, et siin on ebajärjepidevust sees, aga see on tulnud ka nendest vaidlustest. Aga üks oluline koht on küll nüüd, mis seondub härra peaministri märkusega, et kas see 500 miljonit, kas see raha on nüüd riigi jaoks investering, tähendab kulu? Viimati, kui me Rahandusministeeriumis koos olime, jäi see asi ka nagu õhku. Arvestades, et kui ta on avalik-õiguslik juriidiline isik, siis tal on eraldi seadus. Kas on võimalik seda seadusega sätestada selliselt, mis Euroopa statistiliste aruandluste jaoks ikkagi näitaks seda kui investeringut või on meil tõesti ainus võimalus, et me peame selle fondi tegema aktsiaseltsina ja riik ostab siis selle aktsiaseltsi aktsiaid ja siis vaatame edasi?

Peaminister Ei, struktuuris ei ole küsimus, pigem on küsimus põhimõttes, et kui sa mingit dividendi tulu sealt välja võtta ei saa, põhimõtteliselt välistatud, siis ei saa seda käsitleda finantseerimistehinguna, siis ei saa kasutada stabilisatsiooni reservvahendeid. See reegel on suhteliselt lihtne. Aivar, oskad sa seda kommenteerida?

A.Sõerd Mis puudutab seda juriidilist vormi, siis seal on nagu 2 argumenti. Üks oli nagu sisuliselt ka ikkagi, et kas avalik-õiguslik või äriühing, et ka selle äriühingu vormil on kindlasti plüsse avalik-õigusliku ees, kasvõi nende riskide maandamise kontekstis. Aga nüüd eelarve käsitluse puhul on minu arusaamist mööda põhimõte ikkagi selline, et kui riik investeerib aktsiasse osakapitali, saab vastu aktsiad, et siis ta on finantstehinguna käsitletav. Muidugi me lubasime täpsustada ka, et mis võimalused siin on, et need tuleb kõik kindlasti põhjalikult läbi analüüsida.

M.Reps Siin on räägitud nüüd, et mida edasi, mis need järgmised sammud võiksid olla ja ka meil Haridus- ja Teadusministeeriumis oli sel teemal küll päris suur diskussioon ja siin me suhteliselt lühidalt üritasime oma ettepanekud kirja panna. Aga kuna siin valdkonnas on komisjon, mille nimi on Teaduspoliitika komisjon, kes on tahtnud ka oma ettepanekud teha, siis me tahaks seda teemat täiendavalt arutada ja kindlasti ka konkreetseid ettepanekuid teha. Meie majas olid kõik nõus sellega, et Arengufondi on vaja, aga ettepanekuid oli ka üsna palju. Et kui siin tõstatati konverentsi vormi või mingeid töögrupe ja seda, et Teaduspoliitika komisjon ja Innovatsioonipoliitika komisjon võiksid teha täiendavalt ettepanekud, siis seda toetame.

Peaminister Tõepoolest, see konverentsi idee, see on hea idee. Ja meile on palju juba suusõnaliselt igasuguseid ettepanekuid tulnud. Sellepärast on palve, et need, kes on selle temaatika tõsiselt läbi töötanud, et need siis ka MKMile, kes seda eelnõud koostab, need ettepanekud esitaksid. Tehke siis kirjalikus vormis need märkused, mis on tekkinud ja edastage need. Tegelikult ei ole mitte midagi halba selles, kui läheb seesama asi teises sõnastuses ka kuskile ajalehte ja tekitab üldrahvalik diskussioon. Et see on niisugune teema, kus on võimalik T&A tegevust seksikaks muuta, kus inimesed peaksid aru saama, et see on valdkond, millest nende tulevik sõltub. Kui me seda ei edenda, siis seda tulevikku ka eriti ei ole. Seetõttu me võtame teadmiseks selle, mis meil praeguseks olemas on.

E.Savisaar Me toetame seda ideed koos ülikoolide ja ülejäänud akadeemilise seltskonnaga.

Peaminister Ja sisuliselt me toetame seda ideed ja tema edasiarendamist. Aitäh, üks päevakorrapunkt on veel, aeg on läbi. Mis me teeme? Arutame lühidalt, püüame vähemalt.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

4. Võtta teadmiseks informatsioon Arengufondi loomise hetkeseisust.

5. Eesti teadus- ja arendustegevuse rahastamise pikaajaline tagamine

M.Reps Kuna meie inimesed on selle punkti põhjalikult ette valmistanud, siis ma ei taha neilt seda võimalust ära võtta teile esinemiseks ja teen ainult sissejuhatuse. Põhimõtteliselt meie päevakorrapunkti esitamise eesmärk oli see, et juba pikalt on räägitud, et me korraga liigume teadmispõhise ühiskonna suunas ja oleme püstitanud ka üsna ambitsioonikaid eesmärke, sealjuures ka rahalisi. Ja paratamatult me peame nentima, et nende eesmärkide saavutamiseks peab tegema pingutusi ja võib-olla Eesti ei ole suutnud piisavalt ressursse vastavalt strateegiale ja oma eesmärkidele suunata ja tegelikult mahajäämus on meil üsna märgatav. Samuti oli täna siin juttu riigieelarve reformikavast ja ka Euroopas räägitakse pikalt teadmispõhisest majandusest. Põhimõtteliselt ongi selle TANi eesmärk see, et me võiksime vaadata sisuliselt, millised võimalused meil on, et me tegelikult strateegiliselt seda rahastamist pikas perspektiivis suudaksime aktsepteerida. Aga nagu ma ütlesin, Kristjan tahab võtta sõna.

K.Haller Hästi lühidalt, Eesti on võtnud hästi palju nii sise- kui välisriiklikke kohustusi, need kohustused on seotud rahadega ja teatud momentidel on tarvis nende rahade üle aru anda, kui planeerida järgmisi aastaid. Selle tõttu on aeg meile pealesuruv, et ühest küljest on tarvis delegeerida Euroopa Komisjonist tulnud kirjad, mis on siia lisatud, teisest küljest on tarvis teatud visiooni ettepoole püsti panna, lähtudes nii meil kokkupandavast teadus- ja arendustegevuse strateegiast kui teistest dokumentidest. Aga kõige tähtsam on loomulikult see, mida peaminister on korduvalt oma esinemistes rõhutanud, et kuskile midagi näidata ja arve täita on vaid vorm, tegelikult sisu on ikkagi Eesti enda jaoks, et Eesti enda elu edendada. Kuna dokument on laiali saadetud, siis ma ainult kommenteerin paari asja siin ja need on järgmised. Täna on kuulnud järgmise aasta eelarve kohta palju numbreid, mis on tunduvalt kenamad, kui on siin võib-olla vahepeal mõne inimese peas olnud mõtted, aga ma tahtsin siiski näidata ühe võrdlusena, kuskohal me tegelikult oma teaduse ja arenduse finantseerimises oleme võrreldes nende plaanidega, mis on siinsamas tabelis. Siis T&A strateegia finantseeringu plaan, mis ei hõlma endas struktuurifonde. See tabel näitab lihtsalt, et kui me paneme selle summa järgmisel aastal juurde, mis oli praegu peaministri poolt tabelis näidatud, siis strateegiliselt jääme me maha 432 miljonit. See on reaalne olukord võrreldes selle numbriga, mis on ette pandud. Kuid tõepoolest, siin omad objektiivsed ja subjektiivsed põhjused, ma ei tahaks selle numbriga mitte mingil juhul hakata mitte kellelegi või millelegi näpuga näitama, vaid meil on pandud püsti strateegia, mida me ei ole suutnud täita. Nüüd, kui tekib küsimus selles osas, et paneme küll numbrid maha, mis selle rahaga peale hakata, siis see ongi see järgmine samm, mille strateegia peab paika panema ja väga lihtne arvutus näitab seda, et

praegu olemasolevast strateegiast on puudu umbes kolmandik. Nii, et neid eesmärke, mida on strateegias püsti pandud, ei ole põhimõtteliselt olnud ka rahalise katte olemasolu või mitteolemasolu tõttu olnud võimalik kõigil täpselt täita. Nii Leedu kui Läti on võtnud teadus-arendustegevuse finantseerimise numbrid vastu lausa seaduslikult. Soomes on ka teada-tuntud olukord, kus TAN vastutab rahastamise planeerimise üle ja tulemuste saavutamise üle. Ma lähen otsuseprojekti juurde, mis on laiali saadetud ja mis, nagu ma tean, on läbinud niisuguse sügava arutelu ka lugupeetud ministrite poolt siin peale selle tabeli laialisaatmise TANile. MKMiga koostöös on soovitatud siia kahele numbrile teha väike korrektuur nende ettepanekul. See on see, et kui 2008.a. on kogukulutused SKP-st 1,5%, sealhulgas ettevõtlussektori T&A kulutused on 0,5 asemel 0,6. Sellest siis vastavalt jääb järgi riigi finantseerimise osa 0,2 ja 2010 aastal sama rea peal on siis 0,7 asemel 0,8 ehk suurendada ettevõtluse, erasektori osakaalu teadus-arendustegevuse finantseerimisel. Teine punkt näitab seda, mis on tegelikult täna ka kahel korral siin lauas olnud. Praegu on olukord, kus seaduse järgi vastutama peaks HTM teadus- ja arendustegevuse eest, kui T&A tegevuse finantseerimise tehnika on suhteliselt erinev. Tegelikult on näiteks seesama MKMi juurdekasv, nagu selgus ka täna siin arutelul, osaliselt tingitud kasutamata struktuurifondide raha ülekandumisest järgmisesse aastasse. Võiks viia väga korrektsele alusele kogu T&A tegevuse finantseerimise analüüsi vastavalt siis Frascati manuaalile. Oleks päris normaalne, et kõigil ministriumidel oleks nendele numbritele ka juurdepääs. Minu poolt kõik, aitäh.

I.Reimand Tahaksin arutleda selle üle, mida on tarvis teha selleks, kui meil on mitme aasta pärast, täpselt ei tea millal, 3% SKP-st T&A kulutused, millest suur osa on ettevõtlusele ja mõttekäik on selline, et me praegu ei tea, missuguseid alasid tuleb arendada, kuhu raha tuleb panna. Kuid meil on kindlasti teada, et selleks on vaja teadlasi ja insenere ja selleks on vaja infrastruktuuri. Ja kõike seda peab arvestama ja planeerima perspektiivselt ja kvaliteetselt, sest meil ei ole ebaefektiivset infrastruktuuri ega kehvi spetsialiste vaja. Milliseid konkreetseid valikuid tuleks teha, peaks välja selgitama või otsustama strateegiaprotsess. Meil on üks strateegia praegu pooleli, teine on planeerimisel. Kõigepealt tuleb täita seda pooleliolevat strateegiat ja täpsemad valikud tulevad siis järgmise strateegia sisse. Aitäh.

Peaminister Rääkige nendest eesmärkidest veel. Kust need numbrid tulevad sellisel kujul, nagu nad on?

K.Haller Sa mõtled neid 1,5; 1,9; 2,5? See on pehme variant liikudes Lissaboni eesmärkide poole. Variant, mis tegelikku juurdekasvu nõuab reaalhindades kuskil 11-16% vahel aastas, absoluuthindades kuni 20% aastas ja mis, nagu näete, ka 2013 aastaks ei anna kahjuks seda Lissaboni strateegias ette nähtud 3 protsenti. Aga hea oleks, kui saaks sellestki plaanist kindlasti kinni pidada. Mitte nii, nagu praegu, kus puudujääk on väga-väga suur.

T.Danilov Võin kommenteerida natuke neid protsente reaalsuse taustal. Aastal 2003, mille kohta meil on hinnang (statistika tuleb suhteliselt suure hilinemisega). Aastal 2003 oli Eesti T&A kulutuste protsent SKP-st 0,83, siis numbrites teeb see ligikaudu 1 miljard krooni. Kui me räägime, et aastal 2008 peab see protsent olema 1,5% SKP-st, siis me räägime RaMi SKP prognoose arvestades suurusjärgust 3 miljardit krooni. Ja aastal 2010 on see protsent 1,9, see tähendab suurusjärku 4,6 miljardit krooni. Ja valdav osa sellest peaks tulema siis avalikult sektorilt nende plaanide kohaselt.

A.Martinson Tahtsin küsida selle 3% kohta aastaks 2010. Et 4,6 oli see 1,9%. Aastaks 2010 on see kuskil paari miljardiline vahe, et kas on mingisugune põhjendus, et mikspärast ei võiks me paari miljardit avalikust sektorist ümber jaotada Lissaboni strateegiast tulnud eesmärkide saavutamiseks? Meil iseenesest on riigieelarves ju raha kümneid miljardeid. Praegu on nagu mingid numbrid välja käidud, aga mikspärast just sellised, mitte see 3%, mida me oleme siin oma vahel eelnevalt arutanud.

Peaminister Ma ühinen selle sama seisukohaga. Miks võtta suund, et sinna me niikuinii justkui ei küüni, et laseme lati alla. Me peaks tegelikult pingutama. Ega kui erakonnad väga tahaksid, siis me võiksime panna märksa rohkem teadus-ja arendustegevusse, aga praegu selgub, et on igasugu muid prioriteete lisaks sellele, mis on ametlikult prioriteediks kuulutatud.

J.Aaviksoo Esimest teadus-ja arendustegevuse strateegiat arutati mitu head aastat tagasi. Ma isegi arvan, et siinsamas kabinetis. Paneme oma energia sellesse, et nendest numbritest hoiaksime kinni, sest kui eesmärk pannakse ebareaalne, siis inimestel kaob ära moraalne vastutus nendest numbritest kinni hoida. Aga me olime nii entusiastlikud, et see oli niisugune tagasihoidlik hoiatus, et me ei suuda neid numbreid jälgida. See, mis siia paberile nüüd kirja pandud on, on reaalselt olukorda arvestades väga optimistlik. See on väga optimistlik. Ja mina usuksin palju rohkem sellesse, kui me võtaksime siit võib-olla veel midagi ära, aga vastutasuks saaksime kõigi erakondade seisukoha nende numbrite suhtes, kas täna, homme ja ülehomme ja pärast 2007 nad kavatsevad seda ikkagi tõsiselt võtta? Kas nad kirjutavad selle oma poliitilistesse programmidesse? See on palju olulisem ja seepärast ma näen, jagades kogu seda soovi ja tahtmist, et selleks, et tõusta aastaks 2010 3-le protsendile, mis siis oleks väga jämedalt vaadates 7 miljardit, peaksime koolitama umbes 600 doktorikraadiga inimest. Me ei suuda seda lihtsalt teha. Me peame ostma välismaalt sisse. Iga välismaalt ostetud teadlane on täpselt 4 korda kallim kui kodumaine teadlane, tänastes tingimustes. Nii, et kuskil on meie absorbeerimisvõime piir. Ja sellepärast ma julgen täna panna ette, et ikkagi toetada seda. Kui keegi tahab nimetada seda tagasihoidlikuks rahaks, mina nimetan seda väga optimistlikuks. Kõige suurem pettumus oleks sellest, kui me võtaksime vastu numbrid, mille me ära unustame või teistpidi ei otsustaks täna mitte midagi, seepärast, et me ei suuda kokku leppida, kas see peaks olema 2,5 või 3.

K.Haller Jah, palju ütles Jaak ära. See on tõepoolest nii, meil on praegu 4,8 teadlast-inseneri 1000 töajõulise elanikkonna kohta. ELis on see number 5,8 ja Soomes 13,6. EL tahab kahekordistada aastaks 2010 ehk 5,8 asemel teha 11. 700 000 teadlast juurde. See on see tagamaa, mis on sinna arvestatud ka nende numbrite juurde.

A.Sõerd Ega mul ei ole siin mõtet pikalt rääkida. Minu meelest me leppisime kokku, et me ei tule välja nende eelarvenumbritega. Me ei tee eelarvet ette ära. Me võime kõik valdkonnad ära määrata protsentides SKP-st. Eelarve planeerimise võiks päevakorrast üldse maha võtta. Me tuleme 2013 ja vaatame numbreid, mille järgi meil on praegu 400 miljonit puudu strateegia järgi ja siis on miljard nelisada puudu, ei ole mõtet sellistel otsustel. Siin on veel otsuse projektis ka tehtud ettepanek see heaks kiita. See ei ole võimalik. See on see iga-aastase eelarve planeerimise küsimus. Eelarve ja strateegia koostamise küsimus.

M.Reps Põhimõtteliselt ütles rahandusminister välja selle, kuhu ma tahtsin jõuda. Nimelt on mul kogemusi vaid paari eelarvega ja ma ütleks, et ükskõik, mis numbreid me siia kirjutame, need on suhteliselt mõttetud, kui me ei tööta ümber kogu eelarve

tegemise loogikat. Eelarve tegemise loogikas täna on erandiks ainult Kaitseministeeriumi kulutused, kus võetakse need poliitilisest vaidlusest välja ja öeldakse, et *status quo x* summa läheb sinna. Nii kaua, kui Haridus- ja teadusminister seisab hea T&A tegevuse strateegia eest, jääb Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarves see osakaal proportsioonist välja. Kui vaadata muid poliitilisi otsuseid võrrelduna T&A tegevuse strateegiaga, siis ei usu, et me ühtegi haridus- ja teadusministrit näeks, kes ütleb, et ükski muu poliitiline otsus ei ole oluline. Mitte ükski erakond, mida iganes ta deklareerib. Seetõttu, minu meelest ainuke variant on sellise teadmispõhise ühiskonnani jõudmine, millest me räägime, aga see tee on veel pikk.

R.Villems Me tõepoolest ei ole võimelised alati päevapoliitilises elus langetama või kaitsma riiklikke prioriteete, seetõttu kasutab Läti näiteks sundseisu läbi seadusandluse. Kuivõrd see töötama hakkab meil, on iseasi. Mis puudutab nüüd seda, et rahandusminister, mis puudutab seda, et selliseid otsuseid ei saa vastu võtta. Ainult need riigid, kes on suutnud niisuguseid otsuseid vastu võtta, on ka edu saavutanud. Minu pärast kasvõi Thatcher Inglismaal, kus need probleemid ei olnudki nii suured. Ma kirjutaksin alla kuni 3%, seepärast et muidu me võtaksime vastu otsuse, mis tekitab kohe vastuolu. Mul on tunne, et me oleme saavutanud midagi väga olulist, me oleme saavutanud päris tõsise konsensuse, et meil on vaja inimkapitali ja selle kvaliteeti. Me oleme arutlenud korduvalt, mitte ainult nüüd TANis, aga meil on vaja näha, kuidas tuua sisse seda inimkapitali. Ja meil on täiesti selge, et meil on vaja prioriteete ja fookuseerimist. Me oleme tõepoolest väga lähedal konsensusele. Nüüd on küsimus, kuidas seda ellu viia. Ja kui me ei seo ennast arvudega, siis vabandage mind, pole me mitte midagi teinud.

A.Keevallik Olime tunnistajaks siin niisugusele jahmatavale otsusele rahandusministri poolt, mis paneb mõtlema üldse selle koosistumise otstarbekusele. Ja mul on küsimus rohkem peaministrile ja Valitsusele tervikuna, et kas siis tõesti ei ole meil võimalik siis planeerida eelarve kasvu ja neid protsente üle ühe valimisperioodi? See vastus, mille siin rahandusminister andis, see oli küll kummaline, see vajaks küll kommenteerimist. Et niisugune olukord, kus me kaitsekulutusi siis just nagu tõstame, võttes nad välja poliitilisest kontekstist või sain ma valesti aru?

Peaminister Mailis eksis, kui ta ütles seda, et kaitsekulutused on kogu aeg jäänud poliitilisest debatist välja. Ma olen ka viimasel kahel aastal olnud eelarve koostamise protsessis sees ja mitte kummalgi aastal pole see nii olnud, kaasa arvatud ka käesoleval aastal ja loomulikult ei jälgi me mitte mingisuguseid eelnevaid plaane, lubadusi, strateegiaid jne, kui me läheneme 2-le protsendile. Nagu ikka, meil selleks raha ei ole. NATOsse tahtsime, missioonidel osaleda ei taha, sinna kulutada ei taha, sõjas olla ei taha, nemad kaitsku meid. Meil kuskile sinna 8 % välja saata ei ole inimesi ja 2% me kulutada ei taha jne. Oli 1,69, järgmise aasta eelarves on 1,72 ja ükskord me jõuame 2% niikuinii. Kas te nalja teete, et ei ole poliitilises diskussioonis sees olnud? Ka meie Riigikogu on korduvalt nõustunud selle 2%-ga, et see ei ole nagu kellegi moka otsast antud lubadus, mida ei ole seadusandja fikseerinud ja heaks kiitnud. Tegelikult on seadusandja läbi mitme seaduse, arengukava nõustunud selle 2 %-ga.

A.Keevallik Andrus, ma ütleksin kaks arvamust veel. Ma tahaks segada seda optimismi, mida Richard Villems siin väljendas, et me oleme liikunud konsensuse suunas, sest niisuguses kontekstis, kus rahandusminister ütleb ikka väga räigelt välja,

et ei ole võimalik üle valimisperioodi või üle mõne aasta hinnata teadus-ja arendustegevuse rahastamist, ma seda ei väidaks.

R.Villems On olnud ka rahandusministreid, kes on öelnud, et palun, võtke vastu otsus 3-ks aastaks, mul on siis lihtne elada. Ühesõnaga ma ei läheks siin liiga kaugele.

Peaminister On olemas riigieelarve strateegia, seal on olemas summad, loomulikult alati suuremad, kui pärast selgub, et raha on. Isegi kui praegustes tingimustes, kus meil täiesti kogemata selgub, et saame lisaelarvet teha 2 miljardiga ja järgmise aasta eelarve on selle aasta eelarvest koguni 2,2 miljardit krooni suurem jne. Teatud laekumised on sellised, et neid saab ainult mingil sihtotstarbel kasutama hakata. Järgmisel aastal kasvab kõige enam tervishoiu valdkond – üle 18%. Aga 18,2% oli minu meelest see number, keegi sinna mingit täiendavat lisaraha kuskilt ei anna, see lihtsalt tuleb. Sotsiaalmaksu lihtsalt tuleb. No ei ole midagi teha, seda lihtsalt tuleb. Ja lihtsalt maksu laekumine on osutunud niivõrd heaks, et see ei ole seletatav majanduskasvuga isegi või tegelikult on seletatav sellega, et töötajate maksedistsipliin on paranenud. Rikastel aegadel on nii, et jagub endale ja jagub maksuametile ka. Aga me eemaldume praegu teemast. Mina leian, et hea tahtmise korral on võimalik raha märksa rohkem leida. Samas Jaak ütleb, et palja rahaga ei tee midagi.

J.Aaviksoo Mul on selline ettepanek, et võiks need numbrid ikkagi vastu võtta.

Peaminister Selle 2,5 %?

R.Villems Ei, jätame selle viimase - kuni 3 protsenti.

A.Martinson Kui me otsustame, et laseme lati allapoole võrreldes sellega, mis me oleme ise alla kirjutanud - alla 3%. Mina oma häält ei taha sellele anda, see on minu põhimõtete vastu. Sellisel juhul, kui me neid kriteeriume ei täida, peaks minu meelest Eesti peaminister olema see mees, kes peab ütleva, et Lissaboni protsess on surnud. Me kõik teame, et ta on surnud, aga keegi peaks selle välja ütleva. Ma arvan, et me ei ole 2010 maailma kõige konkurentsivõimelisem majandus. See oli ju Lissaboni protsessi peamine eesmärk, eks? Iga ettevõtte, kui võtab eesmärgi, siis ta teeb kõik selle täitmiseks. Üks asi on strateegia, teine asi on eesmärk. Selle eesmärgi täitmises ei saa olla mingit küsimust.

J.Aaviksoo Ma tahaks veel seda öelda, et suhteliselt märkimisväärse tähendusega oleks see, kui me ei suudaks midagi kokku leppida, mis sisuliselt tähendab seda signaali, et me ei suuda isegi ignoreerida seda probleemi. See on poliitiline reaalsus. See on täiesti selge signaal sellele seltskonnale, kes teadus-arendusvaldkonnas tegutsevad. Need on suhteliselt haritud inimesed, nad saavad selle signaali ja sellest tehakse täiesti strateegilised järeldused. Ühtegi korralikku asutust ei saa juhtida niimoodi, nagu müüakse suhkruvatti. Tähendab, vähemasti ülikooli kindlasti ei saa niimoodi juhtida ja riigi suhtes, ma arvan, kehtib seesama põhimõte. Teine asi on selles, et nii TANi kui ka Teaduspoliitika komisjoni on kasutatud ikka häbemata vähe selleks, et tõsiselt rääkida nendest probleemidest. Ja kui me midagi ei tee, siis midagi ei juhtu. See tähendab seda, et Soome ja Rootsi lähevad ära kõik meie noored ajud. Siis, kui midagi ei tee. Minu arvates peaks olema nagu suhteliselt teisiti, et võtaks julge otsuse vastu, vähemasti annab siin midagi otsustada.

K.Haller Mul oli Jaagu jutu jätkuks üks küsimus juhuks, kui vastu ei võeta siin midagi. Me peame alla kuu aja pärast vastama Euroopa Komisjonile, millised on meie mõõdikud 2008, 2010 ja kas me vastame siis niimoodi, et me ei panegi neid?

R.Villems Me kaldume nüüd mitut asja korruga rääkima. Ühesõnaga meil hakkab tekkima mulje, et me teeme oma teaduspoliitikat selleks, et kuskil kellelegi meeldida.

Peaminister Meil on täna on vist tõesti vaja asja kiiremas tempos jätkata ja kõik justkui näevad, et raha oleks piisavalt palju olnud, et seda kiiremas tempos teha.

Peaminister Mina ei võtaks Valitsuselt siiski täna ära kohustust vastutada erasektori eest. Ma ei ütleks päris nii, nagu siin täna on vahepeal öeldud, et minu arust on see ebarealistlik aastaks 2013 ja et me näeme, seda ei tule nagunii.

Kas me otsustame siin täna ära, et toetame seda ettepanekut kuni 3% osas? Nii, otsustatud, kiidame HTMi plaani heaks täiendusega, et T&A kogukulutused oleksid 2013 kuni 3% SKP-st.

TEADUS-JA ARENDUSNÕUKOGU OTSUSTAS:

5. Kiita heaks HTMi poolt välja pakutud Eesti teadus- ja arendustegevuse rahastamise pikaajalise tagamise plaan järgneva täiendusega: T&A kogukulutused peaksid aastaks 2013 olema kuni 3% SKP-st.

Peaminister

Protokollija